БУТУН ДУНЕ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ҲАМДА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

№ 108 (3336). | Шанба, 4 июнь 1966 йил. | Баҳоси 2 тийин.

СЛОВАКИЯ ПОЙТАХТИДА САМИМИЙ УЧРАШУВ

БРАТИСЛАВА, 2 июнь. (ТАСС мухбири). Словакия пойтахтининг аҳолиси КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев бошчилигида бу ерга келган КПСС делегациясини бугун самимий ва тантанали суратда кутиб олди. Чехословакия Коммунистик партиясининг XIII съезди ишида қатнашаётган Совет Иттифоқи меҳмонларининг Братиславага келиши муносабати билан меҳнаткашларнинг умумшаҳар митинги бўлди. Словакия Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Александр Дубчек делегация аъзоларини Словакия коммунистлари ва Братислава аҳолиси номидан табриклади. Сўнгра митинг қатнашчиларининг гулдурос қарсаклари остида Л. И. Брежневга сўз берилади.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари таъкидлаб ўтдики, Чехословакия коммунистларининг Прагада бўлаётган XIII съезди республиканинг сиёсий ҳаётидагина катта воқеа бўлиб қолмасдан, у, коммунистлар халқаро бирдамлигининг ва жипслигининг чинакам минбари ҳам бўлиб қолди. Биз мамнуният билан шуни қайд қиламизки, деди Л. И. Брежнев, социализм ва коммунизм қуришнинг барча принципиал масалаларида халқаро коммунистик ва ишчилар ҳаракатини ривожлантириш ҳамда социалистик мамлакатларнинг ҳамкорлигита доир проблемалар юзасидан биз билан Чехословакия Коммунистик партиясининг қарашларида тўла бирлик мавжуддир.

КПСС делегациясининг бошлиғи СССР ва Чехословакия халқлари ўртасида азалдан дўстлик традициялари мавжуд эканлигини таъкидлаб, ҳар иккала мамлакат халқлари умумий душман-фашизм устидан ғалаба қозониш йўлида жуда кўп қурбонлар берганликларини уқтириб ўтди. Ҳозирги вақтда, деб давом этди у, коммунистик ва ишчи партияларининг, социалистик мамлакатлар халқларининг бирлиги ва жипслашиб ҳаракат қилиши алоҳида аҳамият касб этмоқда. Социализм ер курраси территориясининг учдан бир қисмида ғалаба қилган ҳозирги вақтда халқлар бизнинг ишимиз қандай бораётганлигига, социалистик миллатлар ўртасидаги муносабатлар қай тарзда бўлаётганлигига қараб, коммунизм идеялари тўғрисида фикр юритадилар. Бизларнинг бирлигимиз на қадар мустаҳкам бўлса, озодлик ҳаракатининг бутун империализм системасига бераётган зарбалари шу қадар кучли бўлаверади.

Л. И. Брежнев совет халқининг космосни ўзлаштиришдаги улкан ғалабаларини нишонлаб, Москвада қурилаётган монумент моделини КПСС Марказий Комитети номидан Братислава шаҳрига эсдалик совғаси қилиб топширди.

СОВЕТЛАР МАМЛАКАТИ ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ БИЛАН КУЧЛИДИР

Сайловчиларнинг Ш. Р. РАШИДОВ билан учрашуви

СССР Олий Советининг Миллатлар Советига сайлов ўтказувчи Тошкент—Ленин сайлов округининг неча юзлаб сайловчилари — Октябрь революцияси номли заводнинг ишчи ва хизматчилари, шунингдек тепловоз ва биринчи вагон депоси, Ўрта Осиё темир йўли бошқармаси ва округ меҳнаткашлари бошқа коллективларининг вакиллари 3 июнда завод клубига тўпландилар. Улар бу ерда депутатликка номзод — КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов билан учрашдилар.

Сайлов олди йиғилишини Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари **С. Р. Расулов** очди.

Ишончли вакил — Тошкент шаҳар Ленин район партия комитетининг биринчи секретари **В. В. Окунский**, тепловоз-вагон ремонт заводининг бошлиғи **Р. Т. Тадулевич**, тепловоз депосининг машинисти **Ю. Х. Мусаев**, шу корхона чўян эритиш цехининг қуювчиси **А. Султонмуродов**, темир йўл транспорти инженерлари Тошкент институтининг доценти **Ш. А. Захриддинов** сайловчиларга қарата нутқ сўзладилар.

Йиғилишда сайловчилар томонидан самимий кутиб олинган **Ш. Р. Рашидов** нутқ сўзлади.

— Аввало, — деди Ш. Р. Рашидов, — мени СССР Олий Совети депутатлигига номзод қилиб кўрсатганлигингиз учун сизларга, Октябрь революцияси номли завод меҳнаткашларига ва сизлар орқали Тошкент—Ленин сайлов округининг барча сайловчиларига самимий ташаккур изҳор қилишга ижозат бергайсиз. Мамлакатнинг қонун чиқарувчи олий органига номзодимни кўрсатиб, билдирган иззат-ҳурматингиз учун, катта ишончингиз учун чин кўнгилдан миннатдорман. Бу ерда сўзга чиққан ўртоқларнинг менинг шаънимга айтган самимий гаплари ва яхши истаклари учун чин юракдан ташаккур айтаман.

Биз, коммунистлар билан партиясизлар блокининг номзодлари сайловчиларнинг юксак ишончини қандайдир шахсий хизматларни эътироф этиш деб эмас, балки халқнинг Совет мамлакатини коммунизм ғалабаси сари олиб бораётган ўз жонажон партиясига чуқур ишончининг ифодаси деб ҳисоблаймиз. Сизнинг ишончингизга муносиб бўлиш ва бу ишончни шараф билан оқлаш учун бутун куч-ғайратимни сарф қиламан, деб сизларга вада бераман.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси меҳнаткашлар оммаси билан жуда мустаҳкам ва чамбарчас боғланган чинакам халқ партиясидир. Партия халқ учун яшайди ва халққа хизмат қилади. Кишиларнинг бахт-саодати тўғрисида ғамхўрлик қилиш — партиянинг олий мақсадидир. Партия «Ҳамма нарса инсон учун, инсон бахт-саодати учун» деган шиорни оғишмай амалга ошириб келмоқда. Ленин партияси халққа фидокорона хизмат қилиши билан, меҳнаткашларнинг тўхтовсиз ўсиб бораётган эҳтиёжларини қондириш тўғрисида тинмай ғамхўрлик қилиши билан совет кишиларининг қизғин муҳаббати, ялпи ишончи ва чексиз садоқатига сазовор бўлди.

Ҳеч шубҳа йўқки, СССР Олий Советига ўтказиладиган сайловлар партия билан халқ бузилмас бирлигининг янги ёрқин намойишига айланади, совет кишилари Коммунистик партиянинг сиёсатини, унинг мамлакатимизда коммунизм қуришга қаратилган ленинча йўлини қизғин маъқуллаб, якдиллик билан қўллаб-қувватлаётганликларини намойиш қилади.

СССР Олий Советига сайлов — совет халқининг ижтимоий-сиёсий ҳаётида катта воқеадир. Бу сайловлар натижасида чинакам халқ демократияси асосида мамлакатимиздаги давлат ҳокимиятининг олий органи тузилади ва шу билан бирга бу сайловлар куч ва муваффақиятларимизнинг энг оммавий кўриги бўлади. Партия сайлов вақтида партиясизлар билан блок тузади, меҳнаткашлар оммаси билан ўз алоқаларини янада кўпроқ мустаҳкамлайди, коммунизм қурувчилар кўп миллионли армиясининг қаҳрамонона меҳнати якунларини улар билан бирга тўплайди.

СССР Олий Советининг навбатдаги сайловигача саноқли кунлар қолди. Бу сайлов буюк зафарлар билан тўлиб-тошган шонли кунларда ўтказилади. Бизнинг Ватанимиз кескин суратда юксалиб бормоқда. Ватанимизнинг бепоён ерларида КПСС XXIII съездининг тарихий қарорлари туфайли коммунистик яратувчилик ишлари жўш урмоқда.

Ленин партиясининг икки ой муқаддам тамом бўлган буюк форуми бутун жаҳон тарихига замонамизнинг энг катта воқеаси бўлиб киради. Бутун жаҳон бу съезднинг ишини зўр эътибор билан кузатиб турди. Шу билан бирга, бутун Коинот съездга назар солиб, уни партия гимни «Интернационал» билан табриклади. Ойнинг биринчи сунъий йўлдоши, бизнинг совет йўлдошимиз совет халқининг янги зафари тўғрисида, ўлмас, қаҳрамон Ленин партияси ишларининг улуғворлиги тўғрисида ҳаммага хабар берди.

КПСС XXIII съезди партиянинг сиёсий, иқтисодий, идеология ва ташкилотчилик фаолиятига доир принципиал масалаларни қараб чиқди, янги беш йилликда партиянинг ички фаолияти ва хўжалик фаолиятининг асосий йўналишларини, партия ва давлатнинг ташқи сиёсий йўлини коллектив суратда ишлаб чиқди. Съезд замонамизнинг барча туб проблемаларини марксча-ленинча фикр машъали билан ёритди, воқеаларнинг бундан буён ривожланиш перспективаларини очиб берди, партияни ва бутун совет халқини жанговар ҳаракат программаси билан қуроллантирди.

Съезд партиямизнинг КПСС XX—XXII съездларида белгиланган сиёсий йўлни изчиллик билан амалга ошираётганлигини, совет халқини коммунизм қурилиши йўлидан оғишмай олға бошлаб бораётганлигини яққол кўрсатди. Партия иқтисодий ва ижтимоий-сиёсий ҳаётнинг мураккаб проблемаларини ижодий тарзда ва дадил ҳал этмоқда. Партия В. И. Ленин таълимотига таяниб, хўжалик ва маданий қурилишга раҳбарликни, социалистик давлат тараққиётига, жамиятимиз ҳаётидаги энг мураккаб иқтисодий ва социал процессларга раҳбарликни илмий асосда уюштирмоқда.

КПСС Марказий Комитетининг май ойи охирларида бўлиб ўтган Пленуми партия XXIII съездининг қарорларини амалга ошириш йўлидаги жуда катта босқич бўлди. Пленум хўжалик қурилишининг туб масалаларидан бирини ҳал этди, съезднинг социалистик қишлоқ хўжалигини кескин суратда юксалтириш тўғрисидаги кўрсатмаларини тезликда рўёбга чиқаришнинг конкрет йўлларини белгилади. Ерларни мелиорация қилишни кенг ривожлантириш юзасидан май Пленуми белгилаган тадбирларни бажариш мамлакатимизда яқин йиллар ичида деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотларини мўл-кўл қилиш имконини беради.

Совет халқи партия XXIII съезди ва КПСС Марказий Комитети май Пленумининг қарорларини якдиллик билан маъқуллади ва бу қарорларни амалга ошириш учун фидокорона кураш олиб боришга бел боғлаганлигини изҳор қилди. Бу қарорлар коммунистик қурилиш йўлидан олға ҳаракат қилиб боришимиз учун кенг истиқболлар очиб берди.

Партиянинг XXIII съезди янги беш йиллик план тўғрисидаги Директиваларни тасдиқлади. Бу план коммунизмнинг моддий техника базасини вужудга келтириш, Ватанимизнинг қудратини янада кўпроқ мустаҳкамлаш учун курашда муҳим босқичдир. Марксча-ленинча фан Совет давлати бутун иқтисодий сиёсатининг назарий асоси бўлгани каби, беш йиллик планнинг ҳам назарий асосидир. Партия беш йилликнинг асосий йўналишларини белгилаганда В. И. Ленин таълимотига амал қилади, СССР да социализм ва коммунизм қуриш тажрибасини, бошқа социалистик мамлакатларнинг тажрибасини ҳисобга олади. СССР халқ хўжалигининг эришилган даражаси — беш йилликнинг моддий негизидир.

Етти йиллик даврида мамлакатимизнинг социалистик индустрияси, қишлоқ хўжалиги юксак марраларга кўтарилди. Совет Иттифоқининг иқтисодий потенциали анча ўсди, унинг мудофаа қуввати мустаҳкамланди, халқнинг фаровонлиги ва маданияти юксалди. Саноат ишлаб чиқариши ҳажми жиҳатидан етти йилликнинг ҳар бир йили урушдан аввалги беш йилликлардан салмоқдор бўлди, етти йилликда мамлакат халқ хўжалигининг асосий ишлаб чиқариш фондлари эса умуман қарийб икки баравар кўпайди.

Бутун мамлакатимиз экономикаси каби республикамизнинг экономикаси ҳам тез суръатлар билан ривожланди. Ўзбекистонда саноат ишлаб чиқариши ҳажми етти йилликда 1,8 баравар ўсди. Капитал қурилиш ишлари кенг кўламда олиб борилди. Республикада транспорт ва алоқанинг ҳамма турлари янада ривожланди.

Ўртоқ Ш. Р. Рашидов, Октябрь революцияси номли Тошкент тепловоз-вагон ремонт заводининг коллективи Ўзбекистон экономикасини ривожлантиришга салмоқли ҳисса қўшмоқда, деб таъкидлайди.

Сўнгра Ш. Р. Рашидов қуйидагиларни айтади: Беш йиллик планлари беқиёс даражада улуғ планлардир. Фан ва техника ютуқларидан ҳар томонлама фойдаланиш, бутун ижтимоий ишлаб чиқаришни индустриал ривожлантириш, унинг самарадорлигини ва меҳнат унумдорлигини ошириш асосида саноат ишлаб чиқаришини талайгина ўстиришни, қишлоқ хўжалигини юксак ва барқарор суръатлар билан ривожлантиришни таъминлаш ва шу асосда халқ турмуши даражасини анчагина оширишга, барча совет кишиларининг моддий ва маданий эҳтиёжларини янада тўлароқ қондиришга эришиш беш йилликнинг асосий иқтисодий вазифасидир.

Беш йиллик планнинг бажарилиши барча иттифоқдош республикалар экономикаси ва маданиятини янада кучли суратда юксалтиришни таъминлайди. Ўзбекистонда саноат ишлаб чиқариши ҳажми беш йил ичида тахминан 1,6 баравар кўпаяди. Республика саноатини ривожлантириш учун 6,7 миллиард сўм, ёки ўтган беш йилликдагига нисбатан 1,9 баравар кўп капитал маблағ ажратиш кўзда тутилади.

Оғир индустриянинг етакчи тармоқлари — электроэнергетика, рангли металлургия, химия саноати ва машинасозлик аввалгидек бундан буён ҳам жадал суръатлар билан ривожлантирилади. Табиий газни қидириб топиш ва чиқариш ишлари айниқса тез суръатлар билан кучайтирилади. Бу эса, мавжуд газопроводларнинг, шунингдек ҳозирги вақтда қурилаётган Ўрта Осиё — Марказ ва Муборак — Тошкент—Фрунзе—Олмаота газ магистралларининг мунтазам ишлашини таъминлаш имконини беради.

Бухоро, Тошкент, Самарқанд ва Фарғона областларидаги нодир олтин конлари базасида республикада йирик олтин саноати вужудга келтирилади. Республикамиз ана шу қимматли металлни ишлаб чиқариш соҳасида мамлакатимиздаги етакчи ўринларнинг бирини эгаллайди.

Беш йиллик планнинг характерли хусусияти шуки, ишлаб чиқариш воситаларини ишлаб чиқариш ва истеъмол буюмларини ишлаб чиқаришни ривожлантириш суръатлари бир-бири билан яқинлашиб қолади. Республикада «А» группасидаги саноатни ўтган беш йил ичидаги 57,9 процент ўрнига 65,6 процент, «Б» группасидаги саноатни эса, ўтган беш йилликдаги 32,4 процент ўрнига 46,4 процент ўстириш планлаштирилади. Беш йилликда енгил саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 41,3 процент ортади, ваҳоланки, ўтган беш йилликда саноатнинг шу тармоғида маҳсулот ишлаб чиқариш атиги 16,6 процент кўпайган эди.

Етти йиллик план топшириқларини муваффақиятли бажариш манфаатлари ишлаб чиқариш техникасини янада такомиллаштиришни, меҳнатни яхши ташкил этиш ва унинг унумдорлигини оширишни, иқтисодий ва маънавий стимуллардан тўлароқ фойдаланишни, барча техника —иқтисодий кўрсаткичлар юзасидан давлат планларини ҳамда социалистик мажбуриятларни сўзсиз бажариш учун курашни кучайтиришни талаб қилади.

Асосий фондларнинг берадиган самарасини кўпайтириш — ишлаб чиқаришнинг самарадорлигини ўстиришнинг зарур шартидир. Лекин шунга қарамай, кейинги йилларда саноатда фондларнинг берган самараси анча камайиб кетди, бир қанча жойларда ишлаб чиқариш рентабеллиги паст. Бу камчиликларга тезроқ барҳам бермоқ учун корхоналарни планлаштириш ва иқтисодий рағбатлантиришнинг янги системасига кўчириш соҳасидаги ишларни жадаллаштириш, ишлаб чиқариш фондларидан фойдаланиш, чиқарилаётган буюмларнинг рентабеллиги масалаларини чуқур ўрганиб билиш керак. План — иқтисодий бўлимларни мустаҳкамлаш, иқтисодий ишни кучайтириш юзасидан амалий тадбирлар кўриш лозим.

Маҳсулотнинг сифатини доим ошираборш — энг муҳим проблемадир. Бу — мамлакатнинг миллий бойлигини тез кўпайтиришнинг энг самарали йўлларидан биридир. Вазифа — бракка қарши, чиқарилаётган маҳсулотнинг сифатини яхшилаш учун қатъий кураш олиб боришдан иборат.

Беш йиллик биринчи йилининг беш ойи тамом бўлди. Ўзбекистон саноат корхоналарининг меҳнаткашлари беш ойлик планни муваффақиятли бажардилар. Республика саноати ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш планини ва меҳнат унумдорлигини ўстириш юзасидан берилган топшириқларни ошириб бажарди. Пландан ташқари неча ўн миллион сўмлик товар ва буюмлар ишлаб чиқарилди.

Бизнинг қурилиш ташкилотларимиз ўтган йилдагидан анча яхшироқ ишладилар. Улар ўтган тўрт ой ичида капитал маблағларни ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан 14 процент кўпроқ ўзлаштирдилар. Республика транспорт ва алоқа ходимлари план топшириқларини муваффақиятли бажардилар.

Тошкент тепловоз-вагон ремонт заводининг меҳнаткашлари ажойиб меҳнат ғалабасига эришдилар. Асосий номенклатура ва республика миқёсида кооперативлаштириш йўли билан маҳсулот етказиб бериш беш ойлик плани ошириб бажарилди.

Шундан кейин Ш. Р. Рашидов қишлоқ хўжалигини ривожлантириш масалаларига тўхталиб ўтади. КПСС Марказий Комитетининг март Пленуми, дейди у, колхоз ва совхозларнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг барча тармоқларини юксалтириш юзасидан иқтисодий ва ташкилий тадбирларнинг мунтазам системасини ишлаб чиқди. Бу тадбирларнинг қисқа вақт ичида амалга оширилиши қишлоқдаги вазиятни яхшилади, қишлоқ хўжалигини жадал ривожлантириш учун шарт-шароит вужудга келтирди.

Ўзбекистон мисолида ҳам буни яққол кўриш мумкин. Ўтган йили сув танқислигига қарамай, қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг умумий ҳажми ундан аввалги йилларда эришилган энг юксак даражадан ҳам ўзиб кетди. Пахтадан рекорд ҳосил — 3 миллион 903 минг тонна ҳосил олинди. Республикамиз пахта етиштириш жиҳатидан жаҳонда иккинчи ўринга, ҳосилдорлик жиҳатидан эса биринчи ўринга чиқди.

Ўзбекистон колхоз ва совхозлари 1965 йилда шоли, тамаки, луб экинлари, картошка, сабзавот, полиз экинлари, мева, узум, тухум, қоракўл тери, пилла ва бошқа маҳсулотларни тайёрлаш планларини ҳам анча ошириб бажардилар. Чорвачиликдаги ишларнинг аҳволи анча яхшиланди. Қорамоллар, шу жумладан сигирлар, қўйлар, эчкилар, паррандалар сони ортди, сут, тухум ва чорвачиликнинг бошқа маҳсулотларини етиштириш кўпайди.

Бизда қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни янада кўпайтириш учун катта имкониятлар мавжуддир. Бу резервларни ишга солмоқ учун биз химиялаштириш, электрлаштириш, комплекс механизациялаш, суғориш ва мелиорацияни бутун чоралар билан ривожлантириш асосида қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини интенсивлаш йўлини изчиллик билан амалга ошира борамиз.

Партия XXIII съездининг Директивалари СССР қишлоқ хўжалигига ажратиладиган капитал маблағларини ўтган беш йилликдагига нисбатан икки баравар кўпайтиришни кўзда тутади. Ўзбекистонда бу капитал маблағлар янада кўпроқ — 2,3 баравар ортади.

Пахта етиштиришни бутун чоралар билан кўпайтириш, мамлакатни ана шу қимматли хом ашё билан тобора кўпроқ миқдорда таъминлаш аввалгидек бундан буён ҳам республиканинг қишлоқ хўжалиги соҳасидаги асосий вазифаси бўлиб қолади. Ўзбекистон меҳнаткашлари буни ўзларининг юксак ватанпарварлик ва интернационал бурчи деб биладилар. Беш йилликнинг охирига келиб, пахтанинг ялпи ҳосилини йилига 4 миллион 180 минг тоннага етказиш мўлжалланди. Бу — бутун Иттифоқда етиштириладиган пахтанинг 70 процентини ташкил этади.

Беш йиллик даврида дон, хусусан шоли, луб экинлари пояси, сабзавот, полиз экинлари, картошка, мева ва узум, сут, тухум, гўшт, қоракўл тери, ипак ва бошқа маҳсулотлар етиштириш ҳам анча ортади, чорва моллар ва паррандалар кўпайтирилади.

Шу беш йилликда сув хўжалиги қурилиши кенг кўламда олиб борилади. Биз суғориладиган ерларни 500 минг гектар кенгайтиришимиз керак. Сувга муҳтож бўлган 700 минг гектар ерни сув билан кўпроқ таъминлаш, ярим миллион гектар шўрҳок ерларнинг мелиорация ҳолатини яхшилаш мўлжалланади.

Халқ фаровонлигини жадал суръатлар билан юксалтириш — беш йиллик планнинг энг муҳим социал вазифасидир. Мамлакатимизда реал даромадлар аҳоли жон бошига тахминан 1,3 баравар ўсади, аҳолига ижтимоий истеъмол фондлари ҳисобига бериладиган тўлов ва имтиёзлар миқдори камида 40 процент ортади. Ишчи ва хизматчиларнинг икки кун дам олган ҳолда, беш кунлик иш ҳафтасига кўчирилиши йирик социал-иқтисодий тадбир бўлади. Бу эса, меҳнаткашларнинг дам олишни, ўқишни яхши уюштиришлари, ўз малакаларини доим оширишлари учун имконият яратиб беради.

Уй-жой ва маданий-маиший бинолар қурилишини янада кенгайтириш — съезд томонидан қўйилган энг муҳим вазифаларнинг биридир. Янги беш йилликда республикамизда давлат ва кооператив маблағлари ҳисобига қуриладиган уй-жойлар ундан аввалги беш йилдагига нисбатан 1,8 баравар ортади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика ҳукумати коммунал қурилишни кенг ривожлантириш юзасидан ҳам катта тадбирларни ишлаб чиқдилар. Барча шаҳарлар, барча колхоз ва совхозларни марказлаштирилган тартибда сув билан таъминлаш, мавжуд канализация шохобчаларини анча кенгайтириш ва янгиларини қуриш, квартираларни газ билан таъминлаш соҳасида катта ишларни амалга ошириш вазифаси қўйилди. Ҳаммом, кирхона, меҳмонхоналар ва бошқа коммунал иншоотлар қурилишини кенг кўламда олиб бориш кўзда тутилди.

Болалар боғчалари ва яслилари шохобчалари кескин суратда кўпайтирилади. Транспорт ва алоқанинг ҳамма турлари, савдо-сотиқ ва маиший хизмат, халқ маорифи ва соғлиқни сақлаш, фан ва маданият янада ривожлантирилади.

Хўжалик ва маданий қурилишда эришган барча муваффақиятларимиз ишчилар синфи, колхозчи деҳқонлар ва халқ интеллигенцияси қаҳрамонона меҳнатининг натижаси, партиянинг доно раҳбарлиги, унинг оталарча ғамхўрлиги ва доимий кўмаги самараси, ленинча миллий сиёсатни изчиллик билан амалга ошириш, қардошларча дўстлик алоқалари билан маҳкам жипслашган барча совет халқларининг бир-бирларини қўллаб-қувватлаганликлари самарасидир. Партиянинг раҳбарлиги, халқлар дўстлиги — кучларимизнинг битмас-туганмас манбаи, барча ғалабаларимизнинг негизи, коммунистик қурилишнинг беш йиллик планда белгиланган улуғвор вазифаларини муваффақиятли бажариш гаровидир.

Ўзбек халқи партия раҳбарлигининг кучини, халқлар қардошларча дўстлигининг кучини яхши билиб олди. Биз ана шу қудратли кучнинг ўсиб бораётганлигини тасдиқловчи янгидан-янги далилларни кўриб турибмиз.

Бу йил Ўзбекистон учун жуда оғир келди. Ўзбекистон пойтахти шу баҳорда кўп ташвишли кунларни бошдан кечирди. 26 апрель саҳар пайтида бошланган зилзила Тошкентга жуда катта зарар етказди. Бир ойдан ортиқ вақтдан буён ер силкиниб турибди. Шу вақт ичида 450 мартадан кўп ер қимирлади. Буларнинг кўпи беш-олти баллгача бориб етди, 24 майда эса ер қимирлаш 7 балл бўлди. Зилзила натижасида шаҳарда кўпгина уй-жойлар, саноат объектлари, савдо, умумий овқатланиш, коммунал хўжалик ва маиший хизмат кўрсатувчи корхоналар, ўқув юртлари, медицина ва болалар муассасалари, томошахоналар, идора бинолари ва маданий-оқартув муассасаларининг бинолари вайрон бўлди. 45 минг оила бошпанасиз қолди.

Зилзила билан бир вақтда республикада бошқа табиий офатлар ҳам рўй берди. Қаттиқ шамол, бўронлар бўлиб турди, кўп областларда жала қуйиб, сув тошди, дўл ёғди ва қиров тушди. Бунинг натижасида катта майдонлардаги экинлар нобуд бўлди ёки зарарланди, кўп иморатлар, йўллар ва кўприклар бузилди.

Аммо республика меҳнаткашлари қийинчилик ва машаққатларга мардона бардош бермоқдалар. Улар зилзила оқибатларини ва бошқа табиий офатларнинг оқибатларини тезликда тугатиш учун курашда ажойиб мардлик, юксак уюшқоқлик ва интизом, чинакам меҳнат қаҳрамонлиги намуналарини кўрсатмоқдалар.

Республика пойтахтининг аҳолиси шу кунларда жасорат ва қаҳрамонлик намунасини кўрсатмоқда. Тошкент тўла қонли ҳаёт билан яшамоқда ва меҳнат қилмоқда. Шаҳар саноати беш ойлик ишлаб чиқариш планини муддатидан илгари — 28 майда бажарди ва май охиригача пландан ташқари 50 миллион сўмлик маҳсулот берди. Тошкентда тиклаш ва қурилиш ишлари тез суръатлар билан олиб борилмоқда.

Тошкентликлар бошларига кулфат тушган пайтда ёлғиз қолмадилар. Бутун мамлакат уларга ёрдамга келди. Биз учун оғир бўлган ана шу кунларда партиямиз ва унинг Марказий Комитети, Совет ҳукумати, барча совет кишилари Тошкент аҳолиси билан ёнма-ён бир сафда турдилар.

КПСС Марказий Комитети Бош секретари Л. И. Брежнев ва СССР Министрлар Совети Раиси А. Н. Косигиннинг зилзиланинг биринчи куниёқ Тошкентга келганликлари республикамизнинг меҳнаткашларини чуқур таъсирлантирди. Улар ҳар бир жойнинг ўзидаги аҳвол билан пухта танишиб чиқдилар ва Тошкентга ёрдам кўрсатиш билан боғлиқ бўлган тадбирларни ишлаб чиқишга бевосита етакчилик қилдилар. Шу куниёқ иттифоқ ва республика ҳукумат комиссиялари тузилди. КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети Тошкент шаҳридаги зилзила оқибатларини тугатиш учун Ўзбекистон ССРга кўрсатиладиган ёрдамнинг биринчи навбатдаги тадбирлари тўғрисида кенг қарор қабул қилдилар.

Ш. Р. Рашидов бу қарорнинг асосий мазмунини баён қилади, Совет ҳукуматининг Тошкент учун ажратаётган жуда кўп маблағлар ва моддий техника воситалари тўғрисида, иттифоқ министрликлари ҳамда бошқармаларнинг шаҳарда қандай ишларни бажаражаги тўғрисида гапиради.

Бепоён Совет Ватанининг барча халқлари, деб сўзини давом эттиради Ш. Р. Рашидов, Москва ва Ленинграддаги, Россия Федерациясининг барча ўлкалари ва областлари, Украина ва Белоруссия, Қозоғистон ва Грузия, Озарбайжон ва Литва, Молдавия ва Латвия, Қирғизистон ва Тожикистон, Туркманистон, Арманистон ва Эстониядаги қардошларимиз катта ёрдам беришларини айтдилар. Улар ўз маблағлари, ўз материаллари ва ўз кучлари билан Тошкентда жами 1 миллион квадрат метрдан ортиқ ҳажмда, шу жумладан бу йил 300 минг квадрат метрга яқин ҳажмда уй ва бутун-бутун кварталларни қуришга киришдилар. Касаба союзлари ва комсомол, Совет Армиясининг жангчилари бизга жуда катта ёрдам кўрсатмоқдалар.

Тошкентда уй-жой қурилиши билан бир қаторда қурилиш индустрияси базаси ғоят ривожлантирилади. Шаҳарда ишлаб турган уйсозлик комбинатларининг қуввати шу йилнинг охиридаёқ 500 минг квадрат метргача етказилади. Бундан ташқари, москвалик бинокорлар йилига 210—220 минг квадрат метр ҳажмида уй тайёрловчи янги уйсозлик заводини қуриб берадилар. Ленинградликлар пардозлаш ва керамика плиталари ишлаб чиқариладиган цехни қурадилар. Россия Федерациясидаги бошқа шаҳарларнинг бинокорлари 1967 йилда йилига 100 минг квадрат метр уй-жой қуриб берадиган уйсозлик заводини ишга туширадилар. Шаҳарда кондиционер ва лифтлар ишлаб чиқарадиган заводлар қурилади.

Ўзбекистон пойтахтини бутун мамлакат қуради. Тинчлик шаҳри сифатида бутун жаҳонга ном чиқарган Тошкент ҳозирги пайтда мардлик шаҳрига, Ватанимиздаги барча халқларнинг буюк дўстлик шаҳрига айланди. Партия ва ҳукуматнинг, барча иттифоқдош республикаларнинг, мамлакатдаги министрликлар ва бошқармаларнинг, кенг жамоатчиликнинг саҳий ёрдами қисқа вақт ичида Тошкентни тиклабгина қолмай, балки янги, янада кўркам, обод ва мустаҳкам замонавий шаҳарни ҳам барпо этиш имконини беради.

Ўзбек халқи кулфатимизга ҳамдард бўлиб, дўстона ва беғараз ёрдам кўрсатаётганликлари учун жонажон партиямизга ва Совет ҳукуматига, дилимизга яқин азиз москваликлар ва ленинградликларга, барча қардош республикаларнинг халқларига, СССР министрликлари ва бошқармаларига, ВЦСПС ва комсомол Марказий Комитетига, жамоат ташкилотларига ва шонли совет жангчиларига чин кўнгилдан ташаккур изҳор қилади. Ўзбекистон меҳнаткашлари бу ёрдамни ҳеч қачон эсдан чиқармайдилар. Бу ёрдам социалистик тузумнинг енгилмас кучини, совет халқлари дўстлиги ва қардошлигининг тош-метиндек мустаҳкамлигини доим гавдалантираверади.

Партиянинг, ҳукуматнинг оталарча ғамхўрлиги, барча қардош халқларнинг жуда катта ёрдамига жавобан биз янада зўр ғайрат билан меҳнат қилишимиз, ҳар бир ишда юксак даражадаги уюшқоқлик ва интизом, барча участкаларда фронтчасига фидокорона меҳнат намуналарини кўрсатишимиз керак.

Тошкент шаҳар Октябрь районининг меҳнаткашлари «Ҳар бир кишига бошпана!» деган шиорни илгари суриб, ватанпарварларга хос олижаноб ташаббус кўрсатдилар. Шаҳардаги ҳар бир район, ҳар бир коллектив, хуллас, бутун аҳоли бу ташаббусни кенг қўллаб-қувватлаши лозим.

Ҳеч шубҳа йўқки, Ўзбекистон меҳнаткашлари, қаҳрамон тошкентликлар табиий офат оқибатларини тезликда тугатиш учун, ишлаб чиқариш планларини тўла ва ошириб бажариш учун, коммунистик қурилишнинг Ленин партияси XXIII съезди белгилаб берган улуғвор программасини муваффақиятли амалга ошириш учун бутун куч-ғайратларини сарф қиладилар.

(ЎзТАГ).

МЕҲНАТКАШЛАРНИНГ САЙЛОВОЛДИ ЙИҒИЛИШЛАРИ

ЛЕНИНГРАД, 2 июнь. (ТАСС) Ленин шаҳри барча районларининг намояндалари СССР Олий Совети Миллатлар Совети депутатлигига номзод — КПСС Марказий Комитети Сиёсий Бюросининг аъзоси, партия Марказий Комитетининг секретари Александр Николаевич Шелепин билан учрашдилар.

Йиғилишни КПСС Ленинград шаҳар комитетининг биринчи секретари Г. И. Попов очди.

Йиғилишдагилар томонидан қизғин кутиб олинган А. Н. Шелепин нутқ сўзлади.

* * *

КРАСНОДАР, 31 май. (ТАСС). Кубань шаҳар ва қишлоқларининг вакиллари СССР Олий Совети Миллатлар Советининг депутатлигига номзод, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари Дмитрий Степанович Полянский билан учрашдилар.

КПСС Краснодар ўлка комитетининг биринчи секретари Г. С. Золотухин учрашув йиғилишини очди.

Шу ерда ҳозир бўлган кишилар томонидан самимий кутиб олинган Д. С. Полянский нутқ сўзлади.

* * *

КИНЕШМА (Иваново области), 2 июнь. (ТАСС) Красноволжск комбинатининг клубида Кинешма сайлов округининг сайловчилари СССР Олий Советининг Иттифоқ Совети депутатлигига номзод, КПСС Марказий Комитетининг секретари И. В. Капитонов билан учрашдилар.

Сайловчиларнинг сайловолди йиғилишини Кинешма шаҳар партия комитетининг биринчи секретари П. А. Лебедев очди.

Мажлис аҳли қизғин кутиб олган И. В. Капитонов учрашувда нутқ сўзлади.

* * *

СУХУМИ, 2 июнь. (ТАСС). СССР Олий Совети Миллатлар Советига сайлов ўтказувчи Сухуми шаҳар сайлов округи сайловчиларининг шу округдан депутатликка номзод — КПСС Марказий Комитети секретари Борис Николаевич Пономарев билан учрашуви бўлди.

Учрашув иштирокчилари томонидан қизғин кутиб олинган депутатликка номзод, КПСС Марказий Комитетининг секретари Б. Н. Пономарев нутқ сўзлади.

Калинин район пиллачиларининг ғалабаси

Калинин райони пиллачилари партиямиз XXIII съездининг тарихий қарорларини ҳаётга татбиқ этиш учун курашиб, катта ғалабани қўлга киритдилар. Улар кеча давлатга пилла сотиш йиллик планини шараф билан бажарганликлари тўғрисида ғалаба рапорти бердилар. Она-Ватан омборларига 209 тоннадан ортиқ аъло сифатли пилла топширилди.

Район колхоз ва совхозлари давлатга пилла сотишни қизғин давом эттирмоқдалар. Пиллачилар ўз имкониятларини ҳисоблаб чиқиб, давлатга планга қўшимча равишда яна 5 минг килограмм пилла етказиб беришга аҳд қилдилар.

Шунингдек, Калинин районининг сабзавоткорлари ҳам катта муваффақиятларни қўлга киритмоқдалар. Улар Тошкент шаҳри аҳолисига кўплаб сабзавот, картошка ва бошқа маҳсулотлар етказиб бериш учун барча имкониятларини ишга солмоқдалар. Район колхоз ва совхозлари 1 июнга қадар тайёрлов пунктларига қарийб 6 минг тонна сабзавот топширдилар. Бу ўтган йилнинг шу муддатидагига нисбатан 4 минг тонна кўпдир. Пойтахт аҳолисига сабзавот маҳсулотлари жўнатиш қизғин давом этмоқда.

СОВЕТ САЙЛОВ СИСТЕМАСИНИНГ АФЗАЛЛИКЛАРИ

Шу йил 12 июнда мамлакатимизда давлат ҳокимиятининг Олий органи — СССР Олий Советига сайловлар ўтказилади. Мамлакатимизда давлат ҳокимияти олий ва маҳаллий органларига ўтказиладиган сайловлар катта сиёсий аҳамиятга эга бўлган воқеадир. Бу йилги сайловлар Коммунистик партиямизнинг шонли XXIII съезди қарорларини совет халқи зўр шижоат билан амалга ошираётган, социалистик экономика ва маданиятимизнинг барча тармоқлари жадал юксалаётган, коммунизм қурилиши йўлида совет халқининг сиёсий активлиги ортган, меҳнат ғайрати жўш урган бир вазиятга тўғри келмоқда.

Совет халқи бўлажак сайловда Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг ички ва ташқи сиёсатининг равнақи учун, социалистик халқ хўжалигини янада юксалтириш учун, халқимизнинг моддий фаровонлиги ва маданий савиясини янада ошириш учун, бутун дунёда барқарор тинчликни ўрнатиш ва мустаҳкамлаш учун овоз беради.

СССРда давлат ҳокимияти олий ва маҳаллий органларига ўтказиладиган сайловлар дунёда энг демократик сайловдир. Социалистик умумхалқ демократияси эса жаҳонда энг изчил, чинакам, демократия бўлиб, ҳечқандай синфий, миллий, ирқий ва бошқа хил чегараланишларни билмайди. СССР Конституциясига мувофиқ, СССР Олий Совети совет гражданлари томонидан умумий, тенг, тўғридан-тўғри сайлов ҳуқуқи асосида, яширин овоз бериш йўли билан тўрт йиллик муддатга сайланади.

СССР Конституциясида ифодаланган умумий, тенг, тўғридан-тўғри ва яширин овоз бериш йўли билан ўтадиган совет сайлов системамиз буржуа давлат ҳокимияти органларига бўладиган сайловларга нисбатан беқиёс катта афзалликларга эгадир.

Умумий сайлов ҳуқуқининг маъноси шундаки, сайловларга 18 ёшга тўлган ҳар бир совет граждани ирқи, миллати, жинси, диний эътиқоди, ижтимоий келиб чиқиши, ўтроқ ёки кўчманчилиги, маълумоти, ўтмишдаги фаолиятидан қатъий назар мамлакатимиз давлат ҳокимияти Олий ва маҳаллий органларига сайлаш ҳуқуқига эгадир. Совет сайлов ҳуқуқидан фақат ақлдан озган кишилар ва СССР территориясида яшовчи ажнабий давлат гражданларигина фойдаланмайдилар.

СССР Конституцияси хотин-қизлар ва Совет Армияси сафида хизмат қилувчиларга ҳам кенг демократик сайлов ҳуқуқини таъминлаб берган. Ҳозирги вақтда СССР Олий Советида 390 хотин-қиз депутат, Иттифоқчи республикалар Олий Советлари составида эса 1.927 хотин-қиз депутат бор. Капиталистик мамлакатларда хотин-қизлар сиёсий ҳуқуқлардан тўла фойдаланмайди, фойдаланса ҳам бу ҳуқуқдан фақат эксплуататор синф вакилларига мансуб хотин-қизлар фойдаланади. Меҳнаткаш хотин-қизлар эса мамлакат ижтимоий-сиёсий ҳаётидан четлаштирилган. Ҳатто айрим капиталистик давлатлар — Португалия, Парагвай, Боливия, Иорданияда хотин-қизлар сайлаш ва сайланиш ҳуқуқидан ҳали ҳам маҳрум.

Буржуа давлатларида хотин-қизлар сайлов ҳуқуқига формал равишда эга бўлсада, лекин ҳокимият органларига жуда кам сайланади. Америка Қўшма Штатлари Конгрессининг 86-чақириғида хотин-қизлар фақат 3 процент, Англия парламентида эса 5 процентни ташкил этади.

Бизнинг сайлов системамиз совет гражданларининг давлат ҳокимияти органларига сайлаш ва сайланиш ҳуқуқларини тўла амалга оширишни таъминлайди. 1965 йил март ойида маҳаллий Советларга бўлиб ўтган сайловлар бунинг ёрқин далили бўла олади. СССРда рўйхатга олинган 142.069.501 сайловчидан 141.973.374 киши сайловга қатнашган. Бу сайлов натижасининг 99.98 процентини ташкил этади. Бундай ҳақиқий демократик умумий сайловлар дунёдаги ҳеч бир капиталистик давлатда йўқдир. Кўпчилик капиталистик мамлакатларнинг конституция ва сайлов қонунлари умумий сайлов ҳуқуқини «жорий» қилсада, лекин

Пропагандист ва агитаторларга ёрдам

ҳар хил чекланишлар, тўсиқлар билан йўққа чиқарилади.

Капиталистик давлатларда меҳнаткашларни сиёсий ҳаётдан четлатадиган ғовлардан бири ценз деб аталади. У капиталистик давлатлардаги формал эълон қилинган сайлов ҳуқуқини йўққа чиқаради. Мулкий ценз бўйича сайлов ҳуқуқини олиш учун мулкка эга бўлиш ёки сайлов солиғини тўлаш зарур. Мулкий ценз жорий этилган вақтдаёқ тараққийпарвар кишилар томонидан қаттиқ танқид қилинган эди. XVIII асрнинг охирида яшаган америкалик машҳур жамоат арбоби Томас Пэн мулк цензи устидан кулиб шундай деган эди: «Олдимизда ўзининг шахсий эшаги билан бир киши турибди. Ушбу эшак 60 доллар туради. Бугун мазкур киши сайловчи, у эшаги билан бориб овоз беради. Аммо эртасига эшаги ўлиб қолади. Кейинги куни ўша киши сайловга эшаксиз борар экан, у овоз бериш ҳуқуқидан бутунлай маҳрум бўлиб қолипти.

Энди айтинг-чи, ким сайловчи эди — кишими ёки эшак?».

Бу ўткир ижтимоий сатирани ҳозирги АҚШ сайловчиларининг ҳуқуқий холатига ҳам тўла-тўкис татбиқ этиш мумкин. Меҳнаткашлар оммасининг сайловлардан четлатадиган омиллардан яна бири маълумот цензидир. АҚШнинг Алабама штатида сайловчи инглиз тилида ёзилган штат конституциясининг ҳамма моддасини ўқиб «шарҳлаши», «Одобли», яхши хулқ-атвор «эгаси» бўлиши, ўз бурчи ва мажбуриятини тушуна билишга мажбурдир. Бундай синовлардан 40 акра ери бўлган ёки пули 300 доллардан кам бўлмаган пулдорлар озод қилинади. Шуниси қизиқки маълумот цензи ниқобида АҚШнинг жанубий штатларида олий маълумотли кишилар, хатто фан доктори ҳам сайловдан маҳрум этилган.

АҚШнинг 9 штатида хайр-эҳсон бериш ташкилотларидан нафақа олувчи инвалидлар, қариялар, қаровсиз шахсларни ҳам сайлов ҳуқуқидан маҳрум қилувчи антидемократик қонунлар мавжуддир.

Кўпчилик буржуа мамлакатларида юқори ёш цензи мавжуддир. Масалан Англия, Бельгия, Греция, Францияда 21 ёшга тўлган киши сайлаш ҳуқуқига эга. Данияда — 23 ёш, Италияда — 25 ёш. Депутат бўлиш учун АҚШ, Италия, Япония қуйи палаталарига 25 ёшдан, АҚШ юқори палатаси сенатига 30 ёшдан, Италия сенатига 40 ёшдан сайланади. Бу мамлакатларда сайловчи ва сайланувчиларнинг юқори ёшли бўлишига сабаб буржуазия ёшлардан қўрқади. Чунки ёшлар прогрессив идеяларга, коммунистик ва ишчилар ҳаракатига, халқ озодлик харакатига хайрихоҳ бўлиб, мустамлакачиликка қарши борган сари актив бош кўтармоқдалар. Шунинг учун буржуазия ёшларни сиёсий ҳаётдан четлатишга интилади.

Буржуа мамлакатларида меҳнаткашлар оммасини сайловдан четлатишга қаратилган цензлардан бири ўтроқлик цензидир. Ўтроқлик цензи бўйича сайлов ҳуқуқига эга бўлиш учун қонунга биноан, маълум муддатгача бир жойда яшаш зарур. Бу қоида иш қидириб юрувчиларни, мавсумий ишчиларни сайловдан маҳрум қилади. Ўтроқлик цензига кўра АҚШнинг 33 штатида 1 йил, қолган штатларида эса 2 йил яшаган шахс сайлаш ҳуқуқига эга бўлади. Шунга кўра АҚШда 6 миллиондан 8 миллионгача граждан сайлов ҳуқуқидан маҳрум этилади. Ўтроқлик цензи Норвегияда 5 йил, Тайландда эса 20 йил қилиб белгиланган.

Капиталистик давлатларда тенг сайлов ҳуқуқи қоғозда, формал равишда жорий қилиниб, амалда эса эксплуататорлар билан меҳнаткашлар оммаси ўртасида тенглик йўқ. Тенг бўлмаган сайлов округларини тузиш, «сайлов географияси» номи билан аталувчи принципининг жорий этилиши натижасида меҳнаткашлар сайловдан маҳрум этилади. Айрим капиталистик мамлакатларда ҳали ҳам хусусий мулкнинг кўп, камлигига қараб депутат оз ёки кўп овоз олади. Австралияда катта мулк эгалари сайловларда 4 овозга эга бўлади. Янги Зеландияда 1000 тагача қўйи бўлган киши 1 овозга, 5 мингдан то 10 минггача қўйи бўлган киши 2 овозга, 10 мингдан то 20 минггача қўйи бўлган киши 3 овозга эга. 20 мингдан 30 минггача қўйи бўлган мулкдор 5 марта овоз бера олади. Хуллас мулк қанча кўп бўлса, сиёсий ҳуқуқ ҳам шунча кўпаяверади.

СССР Конституциясининг 134-моддасига асосан СССРда сайловлар гражданларнинг тўппа тўғри овоз бериш йўли билан амалга оширилади. Ҳар бир сайловчи депутатликка кўрсатилган номзод учун овоз бериш ёки бермасликни вакилсиз, шахсан ўзи ҳал этади. Тўғридан тўғри овоз бериш принципи энг демократик овоз бериш ҳисобланади, сайловчи ўз эркини тўла ифода этишини таъминлайди.

Коммунистик партия раҳбарлигида мамлакатимизда инсоният тарихида биринчи бўлиб миллий масала одилона ҳал қилинди. Социалистик жамиятнинг ижтимоий ва сиёсий ҳаётида ҳақиқий халқлар тенглиги, ҳамкорлиги, дўстлиги ва биродарлиги тўла таъминланган. Совет халқининг тенг ҳуқуқлиги давлат ҳокимияти органларига бўладиган сайловларнинг ижобий якунларига катта таъсир қилади, унга барча халқлар вакилларини сайлаш имкониятини туғдиради.

Умумий сайлов ҳуқуқи сингари, тенг сайлов ҳуқуқи совет сайлов ҳуқуқининг асосий принципларидан бирини ташкил этади. СССР Конституциясига биноан ҳар бир сайловчи фақат бир овозга эга. Сайловларга қонунда белгиланган тартибда ҳамма гражданлар тенг, баб-баравар қатнашади, ҳеч кимнинг сайлов ҳуқуқи чекланмайди, сайлов рўйхатига фақат бир маротаба киргизилади.

Депутатликка номзод фақат бир сайлов округи бўйича кўрсатилади. Агарда бир шахс бир неча сайлов округи бўйича депутатликка номзод қилиб кўрсатилса, у фақат бир жойга розилик бериши керак. Сайлов округлари аҳоли сони жиҳатдан бир хил ташкил этилади.

СССРда давлат ҳокимиятига бўладиган сайловлар сайловчиларнинг яширин овоз бериши билан якунланади. Сайлов бўладиган бинода сайлов бюллетенларини тўлдириш учун махсус кабиналар ўрнатилади. Сайлов бюллетени тўлдирилаётган вақтда кабиналарга овоз берувчидан бошқа ҳеч кимнинг, шу жумладан, сайлов комиссияси аъзоларининг ҳам кириши таъқиқланади. Яширин овоз бериш тартибини бузувчи шахслар совет қонуни томонидан жазоланади. Совет сайлов системаси сайловчи ўз эркини тўла ифода этишини тўла таъминлайди, давлат ҳокимияти олий ва маҳаллий органларига ҳақиқий халқ вакилларининг сайланишига олиб келади.

Жаҳонда энг демократик сайлов системаси асосида сайланган мамлакатимиз давлат ҳокимияти органлари В. И. Лениннинг: «Бу ҳамма учун очиқ, ҳамма нарсани омма кўз ўнгида қиладиган, омма учун қулай бўлган, бевосита омманинг ўзидан келиб чиқадиган ҳокимият, халқ оммасини ва унинг иродасини тўғридан-тўғри ва бевосита ифода қиладиган органдир» (Асарлар, 31-том, 366-бет) деган сўзларининг ёрқин исботидир.

С. СУЛТОНОВ,
юридик фанлари кандидати.

Юқори Чирчиқ районидаги «Ўзбекистон» колхозининг марказий агитпункти доимо сайловчилар билан гавжум. Улар бу ерда газета-журналларнинг янги сонларини ўқишади, маданий дам олишади. Суратда: сайловчилар агитпунктда. М. Нуриддинов фотоси.

ҚИШЛОҚ ОҚШОМИ

Манзура хола кўча эшикдан мўралаб, ҳовли ўртасидаги супада сабзи тўғраб ўтирган Хайри чеварни кўрди. Чевар ёнламаси ўтирган бўлса ҳам унинг эшикдан мўралаётганини дарров сезди.

— Келаверинг, овсинжон,— деди жилмайиб.

— Эшитдингизми, бугун мажлис бўлармиш.

— Мирза аканинг қизи Эркиной айтгандир-да,— чевар тўғралган сабзини дастурхонга суриб туширди.— Ҳали буёққа ҳам кирган эди. Яхши гаплар бўлар эмиш. Шунинг учун овқатга эртароқ уннайқолдим.

«Овсинжонлар» колхоз клуби ёнига келишганида қуёш ботиб кетган, қишлоқ устида оқшом шарпаси оҳиста парвоз этар, уфққача туташиб кетган паст-баланд адрлар баҳор шамолига кўксини тутиб чуқур-чуқур нафас оларди. Олисда — пайкаллар четидаги тутзорлар қорайиб кўринар, онда-сонда юксакка бўй чўзган мирзатераклар пастак уйлар ёнида виқор билан қад кўтарган минораларга ўхшаб кўринарди. Клуб ёнида анчагина эркак-аёл тўпланиб турар, ҳали қоронғу тушмаган бўлса ҳам бино пештоқидаги лампочка ёқиб қўйилган эди.

Икковлашиб ичкари киришди. Эшик ёнида турган колхоз правлениесининг секретари Зеби уларни тўрдаги диванга ўтқазди.

— Бирам озадаки, баҳри-дилингиз очилади!— чевар Манзура холага шивирлади.— Қаранг, қақажонлар ҳаммаёқни чиннидай қилиб қўйишибди.

Ҳақиқатан ҳам зал дид билан ясатилган, алвон ташланган стол устида газеталар, журналлар тартиб билан териб қўйилибди. Деворлар ранго-ранг суратлар, плакатлар билан безанган. Шифтдаги қандил хона ичини нурга тўлдирганди.

Ҳамма йиғилиб бўлди. Зеби шу қишлоқдаги 26-мактабнинг тил-адабиёт ўқитувчиси, 2/2 агитпункт мудири Музаффар Тўлагановга сўз берди. Хайри чевар Музаффарни яхши танийди. Кенжа ўғлининг қандай ўқиётганини билиш учун мактабга чиққанида уни кўрган, дилга яқин гапларини эшитган. Ҳозир ҳам Музаффар суҳбатни кундалик гаплардан бошлади. Кейин сайловлар ҳақида гапирди.

— Давлат — бизнинг ўзимиз,— дерди у сокин, босинқи овозда, — раҳбарларни ҳам ўзимиз сайлаймиз. Энг яхши ўғил-қизларимизни бошлиқ қилиб кўтарамиз. Мана, ўзимизнинг раисимиз Турғун акани олайлик. Неча йилдан бери колхозни бошқаради. Нега деганда халқнинг ташвишига ҳам, қувончига ҳам шерик. Олий Советга сайланадиган депутатлар елкасига эса янаям кўпроқ вазифалар тушади.

Кейин у 119-Калинин сайлов округидан Миллатлар Советига номзоди кўрсатилган таниқли маккажўхорикор, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Любовь Ли тўғрисида, 626-Калинин сайлов округидан Иттифоқ Советига сайланаётган Малик Абдураззоқов ҳақида гапириб берди.

Вақт алламаҳал бўлиб қолган, лекин ҳечкимнинг тарқалгиси келмасди. Манзура хола билан Хайри чевар боядан бери тилларининг учида турган гапни «сен сўра-мен сўра» қилиб ўтиришди-ю, охири чевар дадилланди.

— Ҳой, Музаффаржон, бу, ер қимирлаш қачон тинаркин-а? Шаҳардагилар ташвишда қолди-ку!

Музаффар яна хотиржам жилмайди.

— Ҳозирча қачон тинишини ҳеч ким билмайди. Рост, шаҳардагиларга қийин бўлди. Лекин одамлар қўл қовуштириб ўтиришгани йўқ. Тошкентга ҳамма шаҳарлардан ёрдам келаяпти. Чилонзорда янги уйлар қуриляпти.

— Барака топишсин!— деб қўйди Хайри чевар. Кейин атрофга ўтирганларга бир қараб олди-да, хиёл йиманиб гап бошлади.— Менга қара, Музаффаржон, одамлар қандан қанга келиб ёрдам берса-ю, бизлар индамай тураверсак уят бўлмайдими?

Йиғилганлар бирдан ҳаракатга келиб қолишди. Гапининг одамларга шунчалик таъсир қилишидан суюниб кетган Хайри чевар янаям дадил бўлиб кетди.

— Рост-да, овсинжонлар! Кимдан каммиз? Колхозимиз бой, боғимиз, полизимиз бор. Буёқда пилла мўл бўлди.

— Рост айтасиз,— Музаффар агитпунктни тўлдириб ўтирганларни зимдан кузатиб чиқди.— Қайси куни правлениеда шу масала кўриб чиқилганди. Колхозчилар бир кунлик иш ҳақини Тошкентга ёрдам фондига топширамиз дейишяпти.

— Иш деган мана бундоқ бўпти! — Боядан бери жим ўтирган Манзура холанинг чеҳраси ёришиб кетди.— Биз кампирлар ҳам қараб турмаймиз.

... Улар ташқари чиқишганида қишлоқ тун қўйнида ухлар, осмонда йирик-йирик юлдузлар ярақларди...

«Қизил деҳқон» қишлоғида ёз оқшомлари гўзал, мусаффо бўлади. Шу кунларда ҳар оқшом колхоз клуби айниқса гавжум бўлиб қолди. Бу ерга жойлашган 2/2-агитпункт колхозчилар тўпланадиган жойга айланиб кетди. Кекса-ю ёш ҳамма сайловчилар, кечқурунлари келиб суҳбат эшитишади, ўйин-кулги қилишади. Агитпункт мудири Музаффар Тўлаганов, секретари Зеби Усмонова сайловчилар билан «КПСС XXIII съездининг тарихий аҳамияти», «Халқаро аҳвол», «Зилзила оқибатларини тугатиш» деган мавзуларда суҳбатлар ўтказишди. Сайловчилар рўйхатини тайёрлаб қўйишди.

Қишлоқнинг гавжум баҳор оқшомлари ҳамон давом этаяпти. Ҳар бир оқшом колхозчиларга янгидан-янги дилкаш суҳбатлар олиб келяпти.

У. ҲОШИМОВ,
Калинин районидаги «Ўзбекистон ССР 40 йиллиги» колхози.

САЙЛОВ КОМИССИЯСИДА

СССР Олий Советининг Миллатлар Советига сайлов ўтказувчи Ўзбекистон ССР сайлов комиссиясининг навбатдаги мажлисида Тошкентнинг сайловга тайёргарлиги тўғрисидаги масала қараб чиқилди. Шаҳар ижроия комитети раисининг ўринбосари Ф. Х. Мазитов Тошкентдаги сайлов комиссиялари ўз ишларини мураккаб шароитда олиб бораётганликлари ҳақида комиссияга ахборот берди.

Сайловчиларнинг талай қисми шаҳарнинг марказий қисмидан бошқа районларига кўчирилди, тошкентликларнинг бир қисми мамлакатнинг турли шаҳарларига кўчиб кетди. Уларга бу шаҳарларда квартира берилди. Буларнинг ҳаммаси дастлабки планларни бир мунча ўзгартириб юборди. Бироқ, қийинчиликларга қарамай Тошкентда сайлов кампанияси сайлов тўғрисидаги Низом талабларига мувофиқ тарзда уюшқоқлик билан ўтмоқда.

Маҳаллий советларнинг ижроия комитетлари ва участка комиссиялари жамоатчилик ёрдамига таяниб, илгари тузилган рўйхатларни аниқлаб чиқиш, келган ва кетиб қолган сайловчиларни ҳисобга олиш соҳасида кўп иш қилдилар. Баъзи участка сайлов комиссияларига бузилиб қолган уйлар ўрнига янги бинолар берилди. Янги Тошкент қураётган қардош республикаларнинг неча минглаб вакиллари Ўзбекистон пойтахти аҳолиси билан бирга сайловда қатнашадилар.

Республика сайлов комиссияси Тошкентда сайловга тайёргарлик соҳасидаги баъзи бир ташкилий-техникавий камчиликларни кўрсатиб ўтди. Участкаларнинг ҳаммаси ҳам ҳали телефон алоқасига эга эмас. Баъзи ҳолларда сайловчиларнинг рўйхатларида ноаниқликларга йўл қўйилган.

Комиссия мажлисида республика савдо министрининг ўринбосари В. П Виноградовнинг ва «Ўзбекбирлашув» правлениеси раисининг ўринбосари Ғ. Ғ. Юсуповнинг сайлов кунида сайловчиларга савдо хизматини кўрсатиш тўғрисидаги ахбороти тингланди. Барча сайлов участкаларида турли озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминланган буфетлар ишлаб турадди, деган сўзлар маълумот учун қабул қилинди.

Ўзбекистон ССР алоқа министри В. И Йўлдошев алоқачиларнинг сайлов кампаниясида қатнашуви тўғрисида комиссияга ахборот берди Ҳозирги вақтда республикада барча сайлов округлари телеграф ва телефон алоқаси билан таъминланмоқда. 4303 участка электр алоқасига эга бўлди. Узоқ районларда жойлашган участкаларга 257 кўчма радиостанция ўрнатилмоқда.

Республика сайлов комиссияси сайлов бюллетенларини тайёрлашнинг бориши ва бу бюллетенларни жойларга етказиб бериш тўғрисидаги масалани ҳам қараб чиқди. Барча участка комиссиялари Тошкентда ва Нукусда босмадан чиққан бюллетенларни зарур миқдорда ўз вақтида олганликлари маълум бўлди. (ЎзТАГ).

МУРАББИЯ

Эркин боқчага дастлабки келган кунлари уйидагиларга эргашар, «уйга кетаман» деб туриб оларди. Одати бўйича боқчага тонг азондан келиб оладиган Инна Степановна боланинг ҳарҳашасини кўрди-ю, унинг ёнига келиб:

— Ие, Эркинми бу йиғлаётган, яхши бола ҳам йиғлайдими-а! Қани, қани бери келчи, бир гаплашиб олайлик!— болани эркалаб, ўз кабинетига олиб кирди.

Орадан бироз ўтгач, улар хушчақчақ бўлиб чиқишди. Эркиннинг қўлида автомашина, ғоҳ ёнидаги иноқлашиб олган аёлга қараб кулиб қўйса, гоҳ уни қаторига чақираётган болаларга «энди йиғламайман, мени йиғлоқ деманглар» дегандай тикилиб турарди.

— Эркин билан келишдик. Энди у ҳеч ҳам йигламайди, ваъда берди.— Боланинг фикрини тасдиқлагандай гапирди мудира Инна Степановна Стрежкова.

Ўша кундан бошлаб Эркин инжиқлик қилмади. Шундай пайтларда мудиранинг ҳар ишига ҳавас билан разм солиб юрадиган тарбиячилар:

— Инна Степановна хўп ажойиб-да! Боланинг дилидагисини топади.— деб қўйишади.

Ўттиз йил. Шунча йилни кичкинтойлар билан ўтказиб келаяпти бу аёл.

Сочлари кумушранг, қувноқ кўзлари тетик, икки юзидан табассум аримайдиган бу онахоннинг хушчақчақлиги, меҳнатни жон дили билан севиши ҳаммаҳаммаси шу беғубор фарзандларнинг шодлигидандир. Шунинг учун бўлса керак. Инна Степановна «болагиналаримни бир кун кўрмасам соғиниб қоламан» дейди.

Инна Степанонва шаҳардаги 45-болалар боғчасига мудирлик қилади. Боғчага кирсангиз, худди эртаклардагидай чаманга кирганидек ҳис киласиз ўзингизни. Кўмкўк дарахтлар, болалар ўйнайдиган майдончалар. Бир тарафда чиройли павильонлар...

Залнинг тўрига қўйилган бир шкафда «Совғалар» деган ёзувга кўзингиз тушади: бири-биридан чиройлик ишланган қоғоз гул, қутича, ликопчалар жуда бежирим. Ажабо, наҳотки шуларнинг ҳаммасини болаларнинг ўзлари ясашган бўлса!..

— Бўлмасачи!— Шунда катта группанинг тарбиячиси Валентина Маркова табассум билан ёнингизга келади.— Болаларимиз ҳавас билан бажаришади бу юмушларни. Байрамларда, айниқса 8 мартда шунақанги совғаларни кўп тайёрлашади,— тарбиячи болалар ясаган чиройли ўйинчоқларни кўрсатди,— болалар шу ёшдан меҳнатга кўникма ҳосил қилишади. Уларни қўл меҳнатига қизиқтириш учун ҳамма нарса муҳайё.

— Мудирамиз ҳар бир болани алоҳида кузатадилар: кўйлаги, лентаси қанақа, ҳатто уйидан ҳам хабардор бўладилар. Болалар шундай ўрганишганки, бир нафас бўлмасалар қидиришади,— дейди кичик группа тарбиячиси Дариға Абдуллаевна.

Бундай илиқ гапларни фақат тарбиячиларгина эмас, ота-оналар ҳам айтишди. Инна Степановна ҳақида. Ҳа бундай олижаноб аёлга ҳар қанча раҳмат деса бўлади.

Лоранинг онаси ҳасрат билан келиб қолди:

— Қизчам олти яшар, Лекин, тили ҳамон чиқмайди, ўзи ҳам бироз бўш, ҳеч қайси боқча қабул қилмаяпти, Нима қилишим керак?

— Ўз тенглари ичига кирса эҳтимол тузалиб кетар.— ўйлади Инна Степановна.

Лорани қоидага хилоф бўлса ҳам қабул қилиб олди. Орадан кўп ўтмай қизда ўзгариш сезила бошлади...

Инна Степановнанинг фаолиятида бунақа воқеалар жуда кўп бўлиб туради. Шунинг учун ҳам бошқа боқча мудиралари, тарбиячилар унинг бой тажрибасидан ўрганганн келишади, маслаҳатлар сўрашади. У, ўз иш тажрибаси билан ҳаммага ўрнак.

Ф. УСМОНОВА.

ЎЗБЕКИСТОН—БОЛГАРИЯ

Болгария маданияти ўн кунлиги олдидан

Мамлакатимиз социалистик ҳамдўстлик мамлакатлари билан қардошларча дўстлик ва ҳамкорликни тобора мустаҳкамлаётир. Ҳаётнинг иқтисодий, сиёсий ва маданий соҳаларидаги ҳамкорликни юксак қадрлаймиз. Болгария Халқ Республикасида Ўзбек маданияти ўн кунлиги, Ўзбекистонда эса Болгар маданиятининг ўн кунлиги ўтказиш нияти бунинг яна ёрқин далилидир.

Ана шу воқеалар муносабати билан мухбиримиз Чет мамлакатлар билан дўстлик ва маданий алоқалар Ўзбекистон жамиятининг раиси Х. С. Шукуровага мурожаат қилиб, ўзбек ва болгар маданиятлари байрамлари тўғрисида гапириб беришни сўради.

Биз Болгар-Совет дўстлиги Умумхалқ комитетидаги дўстларимизнинг қардош Болгарияда Ўзбек маданияти ўн кунлигини ўтказиш ҳақидаги таклифини зўр қувонч билан кутиб олдик. Бу ўн кунлик маънавий бойликлар ва маданият соҳасидаги ютуқлар билан дўстона ўртоқлашишга катта ёрдам беради, халқларимизни янада яқинлаштиради, бир-биримизни янада яхшироқ билиш имконини беради, — дейди Ҳужума Самадовна Шукурова.

Айни вақтда биз Ўзбекистонда Болгария маданияти ўн кунлигигини ўтказиш ҳақида таклиф киритдик.

Бизнинг ўн кунлик 13 июндан 23 июнга қадар давом этади. Бу вақт ичида биз ўзбек халқининг ўтмиши, ҳозирги куни ва келажаги ҳақида, Совет ҳокимияти йилларида Ўзбекистон эришган мислсиз катта ютуқлар ҳақида болгар дўстларимизга батафсил ҳикоя қилиш ва эришган зўр муваффақиятларни намойиш этиш ниятидамиз. Шу муносабат билан Болгария вақтли матбуоти саҳифаларида республикамизнинг таниқли жамоат ва давлат арбоблари Совет Ўзбекистонининг ҳозирги куни ва келажаги, унинг саноати ва қишлоқ хўжалиги тўғрисида, маданият, халқ маорифи ва илмфаннинг ривожланиши, ўзбек халқининг ифтихори — пахта етиштириш соҳасида эришаётган зўр ютуқларимиз тўғрисида, Ўзбекистоннинг халқаро алоқалари ҳақида дўстларимизга ҳикоя қилиб беришади. Ана шу кунлари болгар радио ва телевидениеси орқали ўзбек журналистлари томонидан тайёрланган материаллар эшиттирилади ва намойиш қилинади. Радио ва телевидение фестивалининг тематикаси ҳам жуда кенг ва хилма-хилдир. Болгария эфири орқали эшиттириш учун турли жанрларда 35 материал тайёрлаб қўйилганлигини айтиш кифоя. Улардан баъзилари билан танишишингиз мумкин. Фан доктори Акромовнинг «Жонажон ўлкам — Ўзбекистоним» географик очерки, Чирчиқ ҳақидаги «Мўъжизалар водиси» радиокомпозицияси, икки халқнинг мустаҳкам дўстлиги ҳақидаги «Тошкент — Хасково» эшиттиришлари, Чирчиқ ва Димитровград кимёгарларининг дўстлик алоқалари ҳақидаги репортаж, «Улар Болгария учун жанг қилганлар» сингари жуда кўп эшиттиришлар шулар жумласидандир. Болгар дўстларимиз ўз «зангори экран»лари орқали Мирзачўлнинг ўзлаштирилиши ва Бухоро-Урал газ магистрали, ўзбек олтини ва Чилонзор кварталлари, ўзбек пилласи ва қоракўли ҳақида ҳикоя қилувчи «Телевизион панорама»ни кўрадилар, врач Исломбековлар оиласи, «Баҳор» ансамбли юлдузлари ва Тамарахоним қўшиқлари билан танишадилар, Болгария учун қудратли машиналар тайёрлаб бераётган «Ташсельмаш» ва «Узбексельмаш» заводларининг кундалик меҳнатини кўрадилар.

Шунингдек, дўстларимиз ўзбек киностудияларининг қатор ишлари билан анча кенг танишадилар. Жумладан «Улуғбек юлдузи», «Осиё устида бўрон», «Сен етим эмассан», «Виждон даъвати», «Мафтунингман» сингари бадиий фильмлар, «Тошкент — тинчлик шаҳри», «Ўзбекистон бўйича саккиз минут», «Зарафшон, сенга интиламан», «Ўн уч қалдирғоч» ҳужжатли фильмлари билан, «6—6 квадратда»„ «Сеҳрли сандиқ» деб номланган биринчи ўзбек мультпликацион фильмлари билан танишадилар. Болгарияга халқ амалий санъати кўргазмаси, юзга яқин рассомчилик ва графика асарлари, Ўзбекистон нашриётларининг китоб кўргазмаси, фотокўргазмалар ҳам жўнатилади. Хуллас, буларнинг ҳаммаси республикамиз ҳаёти ва у эришаётган зўр муваффақиятлар ҳақида тасаввур қилишга ёрдам беради.

Шу билан бирга, — дейди Ҳ. С. Шукурова, — болгар дўстларнинг таклифи билан республика маданиятининг таниқли арбобларидан иборат делегация, шунингдек артистларнинг концерт бригадаси Болгарияга жўнайдилар. Улар орасида СССР халқ артистлари Галия Измайлова ва Саодат Қобулова, Ўзбекистон ССР да хизмат кўрсатган артистлар Раъно Низомова, Баҳром Мавлонов ва бошқа раққоса ва хонандалар ўз санъатларини Болгария завод ва фабрикаларида намойиш қиладилар, радио ва телевидение орқали концерт берадилар.

Айни вақтда, республиканинг бутун жамоатчилиги Ўзбекистонда Болгария маданияти ўн кунлигини муносиб ўтказишга тайёргарлик кўряпти. Бу ўн кунлик 9 сентябрдан 18 сентябргача ўтказилади. Болгар маданиятининг ўн кунлиги Болгариянинг фашистлар зулмидан озод бўлганига 22 йил тўлган кунда очилади. Ўзбекистонга ана шу катта байрамда иштирок этиш учун маданият арбобларидан иборат делегация келади. Меҳмонларимиз Тошкент шаҳрининг меҳнаткашлари билан, ёшлар ва хотин-қизлар билан завод ва фабрикаларда, боғ ва пионер лагерларида учрашадилар. Санъат саройида республика кинематографистларининг актив иштирокида болгар фильмлари фестивали ўтказишни мўлжаллаяпмиз. Тошкент Давлат консерваториясида эса, болгар композиторларининг асарлари кечаси ташкил қилинади. Ўзбекистон фанлар Академиясининг ижтимоий фанлар бўлими эса, совет ва болгар олимларининг қардошлиқ алоқаларига бағишлаб илмий йиғилиш ўтказишни кўзда тутади. Ўзбек адиблари ўз болгар ҳамкасблари билан учрашиб. икки халқ адабиётининг ҳозирги аҳволи ва келажаги, унинг ўтмиши ҳақида ижодий суҳбат уюштирадилар.

Бундай учрашувлар шунингдек, кўҳна ва ҳамиша навқирон Самарқандда, гуллаётган Андижонда ҳам ўтказилади.

Шунингдек, бутун республика бўйича қардош Болгария ҳақида лекция ва суҳбатлар ўтказиш, фотокўргазмалар ҳамда болгар адибларининг асарларидан иборат китоблар кўргазмаси ва китоб бозорлари ташкил қилиш кўзда тутиляпти.

Болгария Халқ Республикасида Ўзбек маданиятининг ўн кунлиги, Ўзбекистонда эса Болгар маданиятининг ўн кунлиги ўтказилиши, — дейди пировардида Х. С. Шукурова, — икки халқ — совет ва болгар халқларининг гранитдай мустаҳкам дўстлиги ва ҳамкорлигининг яна бир далилидир. Биз бу дўстликни юксак қадрлаймиз, уни бундан буён ҳам ривожлантираверамиз.

Халқимиз орасида, «Дўстнинг уйи — менинг уйим» деган мақол бор. Шунинг учун ҳам бизнинг эшикларимиз чинакам дўстлар учун ҳамиша кенг очиқ. Биз уларни ҳамиша қувониб кутиб оламиз ва «Ўзбекистонга марҳамат, хуш келибсиз, қадрли болгар дўстлар!» — деймиз.

ҚАРДОШ РЕСПУБЛИКАЛАР ГАЗЕТАЛАРИ САҲИФАЛАРИДА

ПРАВДА УКРАИНЫ

ТОШКЕНТЛИК БОЛАЛАР «АРТЕКДА»

Бутуниттифоқ «Артек» пионерлар лагери Тошкентдан келган бир группа болаларни қучоқ очиб кутиб олди. Маҳмуд Азизов, Мутхула Йўлдошев, Лена Евсеева, Оля Морозова, Кизим Аҳмедов ва уларнинг ўртоқлари ҳозир лагерь қучоғида қувнаб дам оляптилар.

Ёш тошкентликлар энг яхши ҳисобланган «Полевая» ва «Лесная» дружиналарига аъзо қилиб олинди. Лагерь раҳбарлари ва пионерлар уларга катта ғамхўрлик кўрсатишяпти.

СОВЕТСКАЯ БЕЛОРУССИЯ

«ПИОНЕР—4» ТОШКЕНТГА БОРАДИ

Завод дарвозасидан ҳозиргина чиққан яп-янги зангори «Белорус МТЗ-50» трактори майдонда саф тортган ёш ленинчилар олдига келиб тўхтади. Машинадаги ёзувлар трактор 22-ўрта мактаб пионерларининг совғаси эканлигини кўрсатиб турибди. Бу, мактаб ўқувчилари тўплаган металлалом ҳисобига тайёрланган тўртинчи трактордир.

Завод комсомол комитетининг секретари Александр Заккис ёш ленинчиларни «Пионер-4» тракторининг ишлаб чиқарилганлиги билан қизғин табриклади.

Пионерлар завод маъмуриятининг «Пионер-4»ни зилзиладан зарар кўрган Тошкент шаҳрига жўнатиш ҳақидаги қарорини қизғин маъқулладилар. «Белорус» универсал тракторлари фақатгина қишлоқ хўжалигида эмас, балки қурилишларда, йўл ётқизишда, юкларни ташишда ҳамда бошқа ишларда қўлланилади.

Казахстанская правда

ҚОЗОҒИСТОН— ТОШКЕНТГА

Қозоғистон қардош республика пойтахти Тошкентга катта ёрдам беради.

Қозоғистон ССР монтаж ва ихтисослашган қурилиш ишлари министрлиги Тошкентга монтажчилардан иборат 20 та бригада юборди. Улар ер силкинишлари оқибатида бузилган механик-техник ҳамда санитария-техника объектларини қайта тиклашга киришдилар.

Тошкентдаги шаҳарлараро телефон станцияси коллективига республика Алоқа министрлиги томонидан юборилган тажрибали телефонисткалар ва автомат телефон станцияси аппаратларини ўргатувчилар қардошлик ёрдами кўрсатмоқдалар.

СОВЕТСКАЯ КИРГИЗИЯ

ЁРДАМ ФОНДИГА

Тоқтагул ГЭСи қурилишининг автотранспорт конторасига қарашли 2-автобаза коллективи дам олиш кунларидан бирини иш куни деб эълон қилди. Шу куни ишланган маблағ тошкентликларга ёрдам фондига юборилади.

Шамоддисой посёлкасидаги бетон заводи, ёғоч ишлаш заводи, механизациялашган ишлар бошқармаси ҳамда бошқа участкаларнинг коллективлари ҳам ана шундай қарор қабул қилдилар.

ТОШКЕНТ—МАРДЛИК ШАҲРИ

ТОШКЕНТ, 30 май. Бутун фикри-зикри жонажон шаҳарни тиклаш билан банд бўлган тошкентликларда таажжубланиш ҳисси ҳам пайдо бўлди. Бунинг учун асос бор.

Ўзбекистон ССР фанлар академияси шарқшунослик институтининг илмий ходими А. Уринбоев архивдан «Янги Тошкент тарихи» солномасини топди. Уни ўтган асрда Муҳаммад Солиҳ деган киши тузган. 1040 варақли бу нодир китобнинг 687-бетида жуда қизиқ маълумот келтирилган: Тошкентда 1866 йил 26 апрелида кучли зилзила бўлган экан! Зилзиланинг айни бир кунда бўлганлиги ҳаммани таажжубга солди. 100 йилда бир марта қайтарилибди.

Тўғри, бундай мавзудаги суҳбатлар асосан иш вақти тамом бўлгандан сўнг, кечқурунлари бўлади. Негаки, айни кечки соатларда ҳаётий ритм изидан чиққанлиги айниқса яққол сезилади: хотин-қизлар уйда қиладиган одатдаги юмушлари йўқ, кино, театрга тушиш қийин, энг муҳими, ётиб дам оладиган жой ҳам йўқ. Лекин бу ҳол одамларни бир-биридан ажратиб юбормай, балки аксинча бирлаштирмоқда. Ишда ҳам, турмушда ҳам жарангсиз қўшалоқ «у»ли индивидиуум ўрнини жарангли қўшалоқ «л»ли коллектив эгаллади.

Тошкент москваликларнинг биринчи қурилиш поездини музика ва гуллар билан қарши олди. Бир неча соат ўтгач эса, шаҳарда КПСС Москва шаҳар комитети бюроси ва Моссовет ижроия комитетининг Тошкентга ёрдам кўрсатиш юзасидан қабул қилган қарори маълум бўлди. Мен зилзила оқибатларини тугатиш ҳукумат комиссияси раисининг ўринбосари, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари Сарвар Олимжонович Азимов ҳузурида бўлдим. Бу вақтда унга юқоридаги қарорни келтириб беришган эди. Қарорни ўқиб чиқиб, у шундай деди:

— Москва бизга ёрдамга келишини билардик. Аммо унинг берадиган ёрдами миқёси биз ўйлагандан анча катта. Бу пойтахтнинг бутун мамлакат ҳаётида ўйнайдиган катта ролини яққол кўрсатиб турибди. У совет халқлари дўстлигини жипслаштиради. Москваликлар тошкентликлар учун қуриб берадиган турар-жой массивларини минглаб квадратметрлар билан ўлчаш мумкин бўлса ҳам уларнинг маънавий мададини ҳисоблаб бўлмайди. Ўзбек халқи ёрдам ва қардошлик мадади учун москваликлардан миннатдор.

Ўртоқ Азимов бу сўзларни қандай оҳангда айтганлигини афсуски, қоғозда баён қилиб бўлмайди. Азимовнинг уйи ҳам, кўпгина министрларнинг, Ўзбекистон министрликлари ходимларининг уйлари ҳам шикастлангани, айрим министрлар бошқа тошкентликларга ўхшаб чодирларда яшаётгани ва янги уйларга ҳаммадан кейин кўчиш ҳоҳишини билдирганликлари факти буни тушуниб ҳис қилишга ёрдам берар.

— ЗИЛЗИЛА ҚАНЧА ЗАРАР КЕЛТИРДИ!

— Мингларча квартира, 225 та болалар ва 180 та медицина муассасалари, 6 та меҳмонхона, жами 20 минг ўринлик 16 та кинотеатр, 180 та мактаб ва бошқа ўқув юртлари вайрон бўлди ва шикастланди. Ҳозирги вақтгача 10.532 оила уй-жой билан таъминланди, 15149 оила чодирларда яшамоқда.

Тиклаш ишлари тез суръатлар билан олиб борилмоқда. Тошкент студентлари ҳақида самимий сўзлар айтмай бўлмайди. Ўз шаҳрининг ватанпарвари бўлган бу студентлар кўчаларни тозаламоқдалар. Бу ишни улар имтиҳон сессияси билан бир вақтда олиб бормоқдалар. Кундузлари лом, белкурак билан, кечалари китоб билан бўлган студентлар сессияни муваффақиятли топширмоқдалар. Кўплар каникул вақтида қурилишларда ишлаш истагини билдирдилар.

— АҲОЛИНИНГ КАЙФИЯТИ ҚАНДАЙ!

— Жуда яхши. Бутун мамлакат ёрдамга отланганлигини билишган замон тошкентликларда ҳаммаси жойида бўлади деган қатъий ишонч пайдо бўлди. Шундай факт характерлидир: безорилик одатдагидан анча камайди.

— ШАҲАРНИ ТИКЛАШ ЮЗАСИДАН ҚАНДАЙ ТАДБИРЛАР КЎРИЛМОҚДА!

— Бу тадбирларнинг ҳаммасини санаб чиқиш қийин. Биттасини айтаман. Биз кадрлар масаласига катта эътибор бердик. Масалан, ҳозир «Главташкентстрой» бошлиғи қилиб республика министрлар совети раисининг ўринбосари ўртоқ Марцинюк тасдиқланди. Москваликлар ҳам бизга ўзларининг энг яхши мутахассисларини юбораётганликлари, бизнинг шундай катта оиламиз борлиги, Москва биз билан биргалиги қувончлидир.

Тошкент духовой оркестр, карнай-сурнайлар билан пойтахтдан келган биринчи эшелонни кутиб олганда «Москва — биз билан!» шиори ҳамма жойда такрорланарди. Тошкентликлар Главмосстрой 9-трести 112-қурилиш бошқармасининг монтажчиси Л. Зенюковни айниқса қизғин кутиб олдилар. У митингда ўз ўртоқлари номидан сўзга чиқди.

Москваликлар поезддан тушмасданоқ меҳнат жангини бошлашга тайёр турганликларини билдирдилар. Иш раҳбарлари Чилонзор районидаги бўлажак қурилиш майдончаларини дарҳол кўриб чиқишга киришдилар. Ишчиларнинг бир қисми эса вақтинча чодирли уйлар тайёрлаш ишини бошладилар. Шаҳардан ташқаридаги Чопон отада 370 уйдан иборат чодир шаҳарчаси бунёдга келмоқда. Тошкентликлар бу ерга дарҳол автолавкалар ва «Союзпечать» киоскаларини келтириб бердилар. Бу ерда очиқ ҳавода овқатланадиган катта ошхона, радиоузел бўлади. Қисқаси, москваликлар ўз уйларидагидек жойлашадилар.

Ҳозирча бир неча комплекс бригадалар чодирларни ўрнатаётган бир пайтда, бошқа бинокорлар улкан майдонга кўтарма кранлар, бульдозерлар, автопогрузчиклар ва бошқа техникани олиб келмоқдалар. Бу ерда 1966 йил охиригача 50 минг метрлик уй-жой қад кўтаради. Шу куннинг асосий вазифаси эса қурилиш ишлари учун кенг майдон очишдир.

А. САЛУЦКИЙ,
(«Вечерняя Москва» 30 май).

Янги Тошкентни бунёд этамиз

Москвадан йўлга чиққан дастлабки икки эшелоннинг пойтахтимизга етиб келганига анчагина бўлиб қолди. Москвалик бинокорлар ҳозир ўз участкаларида янги турар-жой бинолари қуришга киришганлар. Москва кварталида ишлар жадал суръатлар билан бормоқда. Ҳозироқ дастлабки бинолар учун катлованлар қазиб бўлинди. Ҳа демай қурувчилар пойдевор қўйишга киришадилар. Изма-из келаётган ғишт терувчилар, монтажчилар ҳам Тошкентга етиб келгач, қурилиш суръати тағин ҳам ошиб кетади. Суратда: москвалик илғор бинокорлардан бир группасини кўриб турибсиз.

А. Тўраев фотоси.

ЗИЛЗИЛА ОҚИБАТЛАРИНИ ТЕЗРОҚ ТУГАТАЙЛИК

Тошкентда юз берган зилзила вақтида шикастланган уй-жойларни текшириш натижалари қандай? Бош архитектура-планлаштириш бошқармасининг бошлиғи А. В. Якушев Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетининг мажлисида ана шу ҳақда ахборот берди.

Лойиҳалаш ва қурилиш ташкилотларининг мутахассислари ўтказган текшириш шикастланган квартираларнинг ярмидан кўпроғи авария ҳолида, сал кам 40 проценти капитал ремонт қилиниши лозим эканлигини кўрсатди. 22 мингдан кўпроқ квартирада жорий ремонт талаб қилинади.

Ижроия комитет шикастланган биноларни тиклаш юзасидан кенг план белгилади. Бу соҳадаги ишларни 1966 йил 1 ноябргача тамомлашни мўлжаллаб, уларнинг аниқ графиклари ишлаб чиқилмоқда. Зарур ремонтдан чиқарилганидан кейин фойдаланиш учун яроқли топилган уйларни бузиш тақиқланди.

Шаҳарда санитария-гигиена тадбирларини, корхоналар, ташкилотлар ва муассасаларнинг белгиланган санитария қоидаларига риоя қилишлари устидан назоратни кучайтириш тўғрисида ҳам қарор қабул қилинди. (ЎзТАГ).

АВТОМОБИЛЧИЛАР ТУХФАСИ

Тошкентдаги 56-ихтисослашган автобаза ва қўйлиқ йўл-эксплуатация участкасининг коллективлари табиий офатдан зарар кўрган жонажон шаҳарни тиклаш ишига ўз ҳиссаларини қўшишга қарор бердилар. Улар Тошкент шаҳрида зилзила оқибатларини тугатиш юзасидан Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, республика Олий Совети Президиуми ва Министрлар Советининг Мурожаатини умумий йиғилишда муҳокама қилиб, май-июль ойлари мобайнида ўз кучлари билан 320 ўринли пионерлар лагери ва 200 ўринли ётоқхона ҳамда 500 автомобиль тура оладиган гараж қуриб бериш мажбуриятини олдилар.

БИНОКОРЛАРГА ХИЗМАТ КЎРСАТИЛАДИ

Тошкентдаги шаҳар пассажирлар ташиш трестида саккизинчи автобус парки ташкил қилинди. Унга 200 машина ажратиб берилмоқда. Кейинчалик машиналар сони икки баравар ортади.

Янги автобус хўжалиги Ўзбекистон пойтахтини тиклашда ёрдам кўрсатиш учун қардош республикалардан келган бинокорларга хизмат қилади.

(ЎзТАГ).

ТОШКЕНТ

Буюк шаҳрим, пойтахтим, чаманистоним,
Чиройинга пайванд дилим, умрила жоним.
Яйраб ўсдим қучоғингда, йўқдир армоним,
Ширин-шарбат неъматга бой шакаристоним.
Қартайганман, боғларингдан ғунчалар териб,
Гул кўксингда масрур элнинг завқини кўриб,
Тинч ҳаётинг нашъасини, гаштини суриб,
Она юртим сенсан меҳрим, ороми жоним.
Не ҳолдирки сенда кўрдим кучли тебраниш,
Зилзила бу жамолингга келтирди ташвиш.
Мақсадимиз сени қайта тиклаб яшнатиш,
Сенсан юртим ифтихори, нури жаҳоним.
Зилзиладан хароб бўлиб, вайрон қолмайсан,
Гўзалликда шуҳратинг бор, ниҳон қолмайсан.
Баҳор каби гуркирайсан, сайхон қолмайсан,
Кўркам ҳуснинг эрур порлоқ, шавкату-шоним.
Боқмиш сенга ҳамма дўстлар зўр ҳурмат билан,
Ватандошлик меҳри дилда соф ният билан,
Чиройингга чирой қўшар муҳаббат билан
Яна гуллаб яшнагайсан, азиз бўстоним,
Она шаҳрим, қадим Шошим, чаманистоним.

А. ХУШНИД

БУХОРОГА МАРҲАБО

Зилзила пайтида бошпанасиз қолган тошкентлик бир неча оила яқинда қадимий Бухорога жўнаб кетди. Бу оилаларни олиб кетиш учун пойтахтимизга Бухоро шаҳар Совети ижроия комитетидан вакил бўлиб келган Қудрат Исматов «Тошкент ҳақиқати» мухбирига қуйидагиларни айтди:

— Кўҳна шаҳримизнинг энг сулув жойларидан бирида микрорайон қад кўтармоқда,— деди у.— Микрорайонда қурилаётган кўп қаватли уй-жой бинолари зилзилада бошпанасиз қолган тошкентлик биродарларимизга тақдим қилинаяпти. Ҳозиргача тайёр бўлган квартираларга 32 оила жойлашди. Бугун яна 40 дан ортиқ оилани олиб кетаяпмиз.

Бухорода ҳам фаровон яшаш учун худди Тошкентдагидай ҳамма шарт-шароит муҳайё. Хонадонларимизда газ, водопровод, ванна бор. Тошкентликларга мўлжаллаб қурилаётган микрорайон аҳолига маданий-маиший хизмат кўрсатиш пунктлари, болалар муассасаларига эга. Бухоро меҳнаткашлари тошкентликларни энг азиз кишиларидай кутиб олишмоқда. Истаган касбларида ишлашлари учун ҳамма имкониятлар яратиб берилаяпти.

— Куни кеча Бухородан мактуб олдик,— деб суҳбатга аралашди область касаба союзлари советининг секретари, аҳолини бошқа шаҳарларга кўчириш комиссиясининг раиси ўртоқ А. Браилов.— Бир неча кун илгари жўнаб кетганлар орасида хореография билим юртининг концертмейстери А. Н. Давидов ҳам бор эди. У Бухорода яхши кутиб олганликлари, кўчиб борганидан жуда хурсандлиги ҳақида ёзиб юборибди. Инсон қадр-қиймати ҳақида тинмай ғамхўрлик қилаётганликлари учун партияга, ҳукуматга чуқур миннатдорчилик билдирибди. Давидов илгари Эгарчи кўчасида яшарди, саккиз жон эди. Бухорода бу катта оила етарли уй-жой ва касби бўйича иш билан таъминланди.

Шаҳрисабз кўчаси 233-уйда яшаб келган С. Саидов, Магазин мавзу кўча, 51-уйда истиқомат қилган Р. Ҳусанов сингари жуда кўп кишилар ўз оилалари билан Бухорога кўчиб кетдилар.

Кўчиб кетувчилар учун ҳар томонлама ёрдам бериляпти. Кўчлар учун контейнерлар ажратилган, одамлар эса, поездларда кетишяпти.

З. АХТЯМОВА.

Шу кунларда «Узгоспроект» институтида лойиҳа чизаётган кўпгина миллат вакилларини кўриш мумкин. Дўстларимиз Тошкентда келажакда қад кўтарадиган кўркам бинолар лойиҳасини чизишда бизга ёрдамлашмоқдалар. Суратда: «Литгоспроект» институти инженери А. Нульветис (чапда) ва «Белгоспроект» институти инженери Б. Кудреватих ўртоқлар ўзаро ҳамкорликда бир қатор лойиҳаларни қўлдан чиқаришаяпти.

А. Тўраев фотоси.

БУТУН МАМЛАКАТ ЁРДАМ БЕРМОҚДА

«Тошкент фонди» номи билан машҳур бўлиб қолган банкдаги 170064—счетга ихтиёрий суратда тўпланган 5 миллион сўм пул тушди.

Зилзиладан зарар кўрган Тошкентга ҳозир бутун совет халқи ёрдам кўрсатмоқда. Республикамиз пойтахти учун давлат йўли билан ажратилган жуда катта маблағлардан ташқари, банкка ҳар куни меҳнаткашлар ўзларининг шахсий жамғармаларидан ажратаётган пул ҳам тушмоқда. Ўзбекистон областларининг аҳолиси Туркманистон, Қозоғистон, Қирғизистон, Тожикистон, Россия Федерацияси, Украина, Болтиқ бўйи республикаларининг меҳнаткашлари зарар кўрган кишиларга ҳозирдаёқ моддий ёрдам кўрсатдилар. Маблағ тинмай келиб турибди.

Зилзиладан зарар кўрган кишиларга ёрдам кўрсатувчи республика ҳукумат комиссиясида ЎзТАГ мухбирига «Тошкент фонди»га тушган маблағларни янги уй-жойлар қуриш ва зарар кўрган кишиларга ёрдам кўрсатиш учун ҳаражат қилиш кўзда тутилганини маълум қилдилар.

384 ОИЛАГА СОВҒА

Янги Тошкентни бунёд этамиз. Ҳамма ана шу мақсад билан яшаб, меҳнат қилмоқда. Дўстлар кўмакка келди, бутун Тошкент оёққа турди. Ҳар қадамда қурилиш, ҳатто кечаси ҳам тиним билмайди азамат бинокорларимиз. Улар ишни уч сменада ташкил этишган. Зилзила натижасида бошпанасиз қолган оилаларни тезроқ уй-жой билан таъминлаш мақсадида бир ғайратларига ўн ғайрат қўшиб ишлашмоқда. 153-қурилиш трестининг олий ҳиммат қурувчилари ҳам Чилонзор массивининг бешинчи кварталидаги тўрт қаватли турар-жой биносини барвақт қўлдан чиқардилар. 384 оила янги уйга кўчиб кирди.

Х. СОДИҚОВ.

ҒУЗА ЎСИШДАН ҚОЛМАСИН

Областимиз пахтакорлари беш йилликнинг биринчи йилида мамлакатга 323 минг тонна «оқ олтин» етказиб беришга аҳд қилганлар. Улар КПСС XXIII съездининг тарихий қарорлари ва беш йиллик Директиваларидан руҳланиб, ўз зиммаларидаги юксак социалистик мажбуриятларни шараф билан бажариш йўлида ҳормай-толмай меҳнат қилмоқдалар.

Чигит экиш кампанияси зўр уюшқоқлик билан ўтди, кўпчилик илғор хўжаликларда кўчат бир текис ундириб олинди. Лекин чигит экилганидан буён то шу вақтга қадар ҳавонинг паст келаётганлиги сабабли ғўза ўсишдан орқада қолмоқда. Оржоникидзе, Юқори Чирчиқ, Ўрта Чирчиқ ва Янгийўл районларидаги хўжаликларнинг энг яхши участкаларида ғўзанинг бўйи 10—15 сантиметрга етди, ҳар туп ўсимликда 6—7 тадан чинбарг бор. Ёмон участкаларда эса, ғўзанинг бўйи 3-4 сантиметрдан ошмайди.

Бутуниттифоқ пахтачилик илмий-текшириш институтининг маълумотларига кўра 5 майдан 10 майгача ҳарорат паст бўлганлиги туфайли ғўза бир кеча-кундузда 0,1 сантиметрдан ўсди. Ваҳоланки, бу йилги мавсумда агар ҳарорат нормал даражада бўлганида эди, ғўзалар бир кеча-кундузда 0,3—0,5 сантиметр ўсар эди. 10 майдан 15 майга қадар ҳарорат бироз кўтарилди. Натижада ғўзаларнинг бир кеча-кундузлаги ўсиши 0,15 сантиметрни ташкил этди. Шундай қилиб ўтган йилдагига нисбатан ғўзалар 1,5—2 чинбарг кам чиқарди. 17 майга қадар ғўзалар бултургига нисбатан яхши участкаларда 5—6 кун, ёмон участкаларда 8—10 кун ва ундан ҳам кўпроқ ривожланишдан орқада қолди. Ҳаво исиб кетган кунларда ҳам ғўза яхши ривожланмади. Бунинг бирдан-бир сабаби парвариш кўнгилдагидай ташкил этилмаганлигидадир. Қишлоқ хўжалиги зараркунандалари ва касалликларидан шира, трипс, илдиз чиришга қарши ўз вақтида курашилмади. Тупроқ об-тобида юмшатилмади, бегона ўтлар йўқотилмади. Тупроқнинг 20 сантиметрлик устки қатламида нам етишмайди.

Ғўза парваришини ҳамма жойда кучайтириш, бу соҳада хоразмликлар Мурожаатида кўрсатилган тадбирларни амалга ошириш ҳозирги кунда энг муҳим ишдир. Ғўза парвариши билан боғлиқ бўлган тадбирларни қисқа фурсат ичида, ўз вақтида ва юқори сифатли қилиб бажариш алоҳида аҳамиятга эгадир.

Областимиз хўжаликларида мавжуд бўлган умумий камчилик шундан иборатки, шира оммавий равишда тарқалган. Кўпчилик

ДЕҲҚОНЛАРГА МАСЛАҲАТ

участкаларда ғўзалар илдиз чириш касаллигига йўлиққан, далаларни ўт босган.

Ширани йўқотиш учун мавжуд ҳамма чанглагич ва пуркагич аппаратларни ишга солиш керак. Илдизчириш касаллигига йўлиққан участкаларни зудлик билан ротацион юлдузчалар ёрдамида сифатли культивация қилиш лозим.

Тупроғи зичлашиб кетган ва 20 сантиметр устки қатламда нам етишмайдиган пайкалларнинг ҳар гектарига 30 — 35 килограммдан азот ва 20—25 килограммдан фосфор солиб, кейин суғориш керак. Кўп йиллик бегона ўтларни йўқотишда ерни юмшатувчи ишчи органлари қўлланилса яхши бўлади.

Ҳозирги долзарб кунларда сира кечиктириб бўлмайдиган ишларни ўз вақтида сифатли қилиб бажаришга эришиш учун ҳар бир колхоз ва совхоз, ҳар бир бригада бўйича қатъий график тузилиши, ишларнинг навбати белгилаб қўйилиши лозим.

Тўла гектарда гап кўп. Кўчат қанча кўп бўлса, кузда ҳосил ҳам шунча мўл бўлади. Шунинг учун пахтакорларнинг диққат-эътиборини кўчатни тўла сақлаб қолишга қаратиш муҳим аҳамиятга эга. Бригадалар ва хўжаликлар ғўза яганасини тугалладилар. Лекин ягана сифатсиз қилинган жойлар ҳали ҳам кўплаб учраб турибди. Карта чеккаларига ва ола униб чиққан ерларга қўшимча чигит экилмаган. Хирмоним баракали бўлсин деган деҳқон ҳозир зудлик билан кўчатини бут қилиб олади ва ҳар гектар майдонда 90—100 минг туп ғўза ўстиради.

Ягана тугагандан сўнг қатор ораларини культивация қилаётганда ва суғораётганда ғўза тупларининг нобуд бўлишига йўл қўймаслик муҳим аҳамиятга эгадир. Ғўза қатор ораларини культивация қилаётганда тракторчилар агрегатни эҳтиёткорлик билан бошқаришлари керак. Сувчилар эса, бирор жойни ҳам кўллатиб юбормасликлари зарур. Тупроқ бир текис намланса, ғўза жуда яхши ривожланади.

Областимиз пахтакорлари беш йилликнинг биринчи йилида ўз зиммаларига олган юксак мажбуриятларни бажариш учун астойдил ҳаракат қилаётган эканлар, ҳозирги долзарб кунларда ғўзанинг нормал ривожланишига эришиш мақсадида барча зарур тадбирларни ўз вақтида амалга оширишлари лозим. Шундагина ҳар йилгидек бу йил ҳам «оқ олтин» хирмонларимиз баракали бўлади.

П. ЯЗИКОВ,
Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган агроном, қишлоқ хўжалиги фанлари кандидати.

Л. МЯКИШЕВ,
илмий ходим.

ФАН ВА ДИН ЗИЛЗИЛА ТЎҒРИСИДА

Ер қимирлашнинг сабаблари кишиларни қадимдан қизиқтириб келади. Бу бежиз эмас. Ахир ана шу тўсатдан рўй берадиган табиат ҳодисаси кўпгина вайронгарчиликлар билан боғлиқдир. Унинг натижасида бинолар қулайди, одамлар ҳалок бўлади.

Ер қимирлашнинг ўзи нима?

Табиий сабаблар натижасида заминнинг силкиниши ёки тебранишини ер қимирлаш деймиз.

Мессину шаҳрини бутунлай хонавайрон қилган Италиядаги зилзиланинг (1908 йил) гувоҳи бўлган М. Горький қуйидагиларни ёзган эди: «Ер бўғиқ овоз билан гулдиради, инграб, оёқ остида эгилиб, майишар ва чуқур-чуқур дарзлар пайдо қилиб, безовталанарди — гўёки унинг қаърида неча асрлар мудраб ётган маҳлуқ уйғонган-у, ёнбошига ағдариларди». Ёзувчининг сўзларига қараганда, ер худди денгизга ўхшаб тўлқинланиб, ўз сатҳидан саройлар ва кулбаларни, қалъалар ва казармаларни итқитиб ташлаган, ўз силкинишлари билан минглаб кишиларни ҳалок этган.

Энг кучли зилзилалардан бири 1755 йилда Португалияда бўлган. Шу зилзилани кўрганларнинг гувоҳлик беришича, ер бутун бир метрга кўтарилиб, пасайиб турган. Ўшанда Лиссабон портида 300 дан ортиқ кема вайрон бўлган, 25 метргача юқорига кўтарилган улкан тўлқинлар эса қирғоққа ёпирилиб, 15 километргача бўлган масофани сув босган, аҳоли ўртасида кўп қурбонлар бўлган.

1948 йил 6 октябрда Ашхободда рўй берган зилзила натижасида силкиниш бошланганидан 8-10 секунддан кейиноқ шаҳарда ва унинг атрофларида катта вайронгарчилик содир бўлган эди. Ашхобод зилзиласи вақтида мингдан ортиқ силкиниш ҳисобга олинган.

Кучи 7,5 баллга етадиган кучли зилзила шу йил 26 апрелда Тошкентда рўй берди. Бу зилзиланинг эпицентри шаҳар ичида бўлиб, 28 минг бинони вайрон қилди; 35 мингга яқин оила бошпанасиз қолди. Олимларнинг айтишларича, зилзила манбаи ер сатҳидан 5—8 километр чуқурликда. Зилзила бошлангандан бери сейсмик станциялар 450 га яқин силкинишни қайд этди. Иккинчи кучли силкиниш 9 майдан 10 майга ўтар кечаси бўлди. Бунинг натижасида илгари шикастланган бинолар нураб тушди ёки бутунлай яроқсиз ҳолга келди.

Ер қимирлашнинг сабаблари қанақа ўзи?

Бу масалага илмий ва диний нуқтаи назардан қарашлар бир-бирига тамомила қарама-қаршидир.

Дин зилзила одамларни ердаги гуноҳлари учун жазолаш мақсадида худонинг қудрати билан рўй беради, деб тушунтиради. Табиатга диний қарашларнинг моҳиятини фош этиб Ф. Энгельс «Анти-Дюринг» асарида шундай деб ёзади: дин кундалик ҳаётда инсон устидан ҳукмронлик қилувчи ташқи кучларнинг одамлар миясидаги фантастик ифодасидан бошқа нарса эмас; бу шундай ифодаки, унда ер юзидаги кучлар илоҳий формага кирадилар.

Ҳозирги замон фани ер қимирлашни қандай тушунтиради?

Ер қаърида, унинг муайян чуқурлигида радиоактив емирилиш ва магма (эриган фойдали қазилма)ларнинг кристалланиши вақтида маълум миқдорда энергия ажраб чиқади. Шу энергия моддаларнинг кўчишини вужудга келтиради. Иссиқлик энергияси ажраши энг кўп бўлган жойлар одатда сейсмология нуқтаи назаридан ҳам анча актив ҳисобланади. Бу жараёнда ер марказига тортилиш, Ой ва Қуёшга тортилиш натижасида вужудга келадиган марказдан қочирма кучлар ҳам анча катта аҳамиятга эга бўлади.

Ана шу ҳамма кучларнинг биргаликдаги ҳаракати туфайли ер қобиғидаги тоғ жинсларини ёриб юборадиган куч пайдо бўлади. Ана шу ёрилиш эса, ер қимирлашга олиб келади. Бу жараённи қуйидаги мисолда яхши тасаввур этиш мумкин: агар эгилувчан бир нарсани олиб, уни аста-секин эгабошласак, олдинига бу нарса осонгина эгилаверади. Лекин кейинчалик шундай бир ҳолат вужудга келадики, ҳалиги нарса кучланишга чидаш бераолмай синиб кетади. Ана шунда унинг ҳар ер-ҳар ерида турли формада бир қатор дарзлар пайдо бўлади.

Ер ичкарисида ҳам худди шунга ўхшаш ҳодиса рўй беради. Тектоник кучланишлар унча кучли бўлмаган пайтда жинсларнинг қаттиқлиги бемалол чидаш бераверади. Лекин кучланиш ошиб боравергач, ер қобиғи унинг таъсирига чидаш беролмайди, тоғ жинсларининг яхлитлиги бузилади ва уларнинг айрим қисмлари бошқаларига нисбатан жойини ўзгартиради, шунинг натижасида дарзлар пайдо бўлади. Бу жараённинг ҳаммаси жуда тез содир бўлади ва уни биз Ер устида туриб зилзила тариқасида қабул қиламиз.

Ҳозирги вақтда ер қимирлашларнинг шароитини ва уларнинг планетамиз сатҳининг муайян қисмларига тўғри келишлигини ўрганишда фан айрим муваффақиятларга эришган. 10^{20}—10^{28} эргга етадиган зилзила энергияси жуда аниқ ҳисоблаб чиқилган. Бу энергия ўртача қувватга эга бўлган миллион атом бомбаси энергиясига тенгдир. Зилзилада бўшаладиган энергияга тенг келадиган миқдорда энергия ҳосил қилиш учун узоқ йиллар давомида минглаб электростанцияларнинг ишлаши керак бўлур эди.

Зилзиланинг энг кўп манбалари ер сатҳидан 300 километр чуқурликда бўлади. Лекин 500 — 600 ва хатто 800 километр чуқурликда ҳам зилзила манбалари учрайди. Манбаи ер сатҳидан 100 километргача чуқурликда бўлган зилзилалар айниқса вайрон қилувчи ҳисобланади. Масалан, Ашхобод зилзиласининг манбаи 15—20 километр, Қрим зилзиласининг (1927 йил) манбаи 30—40 километр, Карпат зилзиласининг (1940 йил) манбаи 80—100 километр чуқурликда бўлган.

Олимлар зилзилалар ер қобиғи сатҳининг муайян қисмларига тўғри келишлигини аниқладилар. Ҳозир биз қайси областларда ундай ёки бундай меёрда зилзила бўлишлиги ёки қайси областларда бўлмаслигини аниқ айтиб бера оламиз, зилзиланинг мазкур район геологик шароитлари билан алоқадорлиги аниқланган. Масалан ер шари сатҳида ер қимирлаш ниҳоятда нотекис рўй беради: Бир хил жойларда улар катта интенсивлиги билан характерланса, бошқа жойларда эса онда-сонда ва кучи ҳам арзимаган бўлади. Масалан, Испания, Италия, Португалия, Грецияларда кучли зилзилалар бўлади. Лекин мамлакатимизнинг марказий қисмида, Ленинград, Москва, Саратов, Горький ва бошқа шаҳарларда зилзила рўй бермайди.

Агар, диндорлар айтганидек ер қимирлашга илоҳий кучлар сабабчи бўладиган бўлса, у ҳолда нега дин ҳаммадан ҳам ҳурматланадиган, диний институтлар ва академиялар жойлашган мамлакатларга худо ғазабини сочади?

Масалан, Ватикан жойлашган Италияда, католик черковининг марказида вайрон-талқон қилувчи зилзилалар ҳамма ердагидан кўра кўпроқ бўлган. Кичик Осиё, Эрон, Шимолий Ҳиндистон, Жанубий Америка ва бошқа жойларда ҳам диний анъаналар айниқса зўр бўлишига қарамай, кўпгина кучли зилзилалар рўй берган ва ҳозир ҳам рўй бериб туради.

Фактлар шуни кўрсатадики, диний догмаларнинг ҳаммаси воқеликка зиддир, улар илмий далиллар билан рад этилади. Фан зилзила, одатда, тепаликлар релефи кескин ўзгарган жойларда бўлишини аниқлаган. Яъни бундай жойлар гоҳ тоғликдан, гоҳ ботиқ ердан иборат бўлади. Катта текисликлардан иборат жойларда эса, сейсмик ҳаракатлар деярлик учрамайди. Бунда зилзиланинг содир бўлиши жуда кўп ҳолларда у ёки бу районнинг вулқон фаолиятига тўғри келади. Табиатда баъзи бир ҳолларда зилзила вулқонларнинг жонланишига, бошқа бир ҳолларда эса, уларнинг ўчиб қолишига олиб келган ҳодисалар кўп марта кузатилган. Масалан, Лиссабон зилзиласидан сўнг Везувий ҳаракати тиниб қолган.

Муайян атеистик аҳамиятга эга бўлган яна бир муҳим фактни таъкидлаб ўтиш лозим. Кўпинча вайронлик келтирувчи зилзилалар натижасида диний ибодатлар учун қурилган черковлар, мачитлар ва бошқа бинолар бузилади-ю, динга қарши ташкилотлар жойлаштирилган биноларга унча жиддий шикаст етмайди. Масалан, Ашхобод зилзиласи вақтида бошқа бинолар қатори Анавдаги машҳур мачит ҳам вайрон бўлган. Ваҳоланки, бу бино 500 йилга яқин вақтдан бери қад кўтариб турарди. Айни вақтда шаҳардаги партия комитети биноси, В. И. Ленин ҳайкали ва ўлкашунослик музейи биноларига шикаст етмади.

Тахминан шундай манзарани бугунги Тошкентда ҳам кўриш мумкин. Бошқа эски иморатлар қатори бу ерда бир қатор диний хизмат ўталадиган бинолар ҳам вайрон бўлди. Ҳозирги замон биноларига эса, шикаст етмади. Районларнинг бирида эски уй вайрон бўлди-ю, аммо унинг ёнидаги партком биноси бутунлигича тураверди. Ана шу ҳодиса муносабати билан Тошкентда: «Ҳамма нарса бузилиши мумкин, лекин партком пировардигача бардош бериши керак» деган нақл туғилди.

Нега зилзилада бир хил бинолар вайрон бўлади-ю, бошқаларига шикаст етмайди? Сабаби у ёки бу қурилишнинг сифатида. Шунинг учун ер ости силкинишлари бўлиб турадиган районларда зилзилага қарши енгил конструкция материаллари қўлланилади. Бинолар чидамлилигини янада ошириш мақсадида одатда енгиллаштирилган ёпиш материаллари, енгил деталлар танланади, биноларнинг қавати чегараланади. Ўрни келганда шуни айтиш керакки, қадимги меъморлар ҳам биноларни табиий офатдан худога тоат-ибодат қилиш эмас, балки ер ости силкинишларига чидамли бўлган иншоотлар асраб қолиши мумкинлигини билганлар. Зарур тадбирлар қўлланиши туфайли сейсмик районларда ҳозиргача узоқ ўтмишнинг ажойиб ижодий ёдгорликлари сақланиб келмоқда.

Ер қимирлашни олдиндан айтиб бериш жуда муҳимдир. Бу проблемани ҳал этиш ҳозирги сейсмология учун энг қийин ишдир. Агар фан ер қимирлашни ақалли бир неча соат илгари айтиб бераолганида эди, у вақтда аҳолини бинолардан хавфсиз жойларга олиб чиқиш ва шу билан қурбонларнинг олдини олиш мумкин бўларди. Одатда одамлар ер ости силкинишларидан эмас, балки саросима ичида қамалиб қолинган бинолар тагида қолиб ўладилар. Лекин ер қимирлашни олдиндан айтиб бериш масаласи ҳали ҳал этилган эмас. Ер қимирлаш олдидан ёки силкиниш вақтида рўй берадиган табиат ҳодисаларига асосланиб олимлар бу проблемани ҳал этиш йўлларини қидирмоқдалар.

Кўпгина жониворлар ер қимирлашни қандайдир олдиндан «ҳис этишлари» жуда қадимдан маълум бўлган. Масалан, сигир, қўй, ит ва бошқа жониворлар ер ости силкинишлари бошланишидан бир неча соат илгари жуда безовта бўла бошлайди. Илгари бу ҳодисанинг сабабини тушунтириб бераолмасдилар, ҳозир эса, бундай ҳодисаларни зилзила олдидан Ер қобиғи қалинлигидан ўтадиган электромагнит тўлқинлари билан алоқадор деб айтмоқдалар. Масалан, Ашхобод зилзиласидан бир неча кун илгари кекса туркманлар тез орада зилзила бўлади, негаки, кўрсичқон, илон ва калтакесаклар инини ташлаб кетмоқда деб хабар қилганлар. Тошкент зилзиласи арафасида ҳам худди шу каби жониворлар ғалати ҳатти-ҳаракат қилганлиги сезилди. Шундан сўнг ер силкинишлари рўй берди. Масалан итлар увиллади, тунда кабутарлар ҳавога парвоз қилди, мушуклар ўзига жой тополмай қолди...

Ҳозирги вақтда ер қимирлашни олдиндан айтиб беришнинг бир неча йўллари мавжуд. Улардан бири юқори даражада сезгир аппаратлар билан Ернинг электромагнит майдонида бўладиган ўзгаришларни аниқлашга асосланган. Бундай ўзгаришлар одатда даҳшатли офат олдидан рўй беради. Ер қобиғи орқали ўтадиган овоз тўлқинларини ушлаб олиш йўли билан ҳам, шунингдек ер сатҳининг оғишидаги ўзгаришларни аниқлайдиган асбоблар ёрдами билан ҳам зилзилани олдиндан айтиб бериш мумкин. Ниҳоят ер ичкарисидаги моддаларнинг эгилувчанлик хоссаларини ўрганишга асосланган йўл ҳам бор. Бу йўл зилзила олдидан кучларнинг қисилишини аниқлашга асосланган.

Лекин ер қимирлашни олдиндан айтиб берадиган бу методларнинг ҳаммаси ҳам ҳали тўла ишончли эмас. Фан даҳшатли ҳодисаларни биз олдиндан билиб олишимиз мумкин бўлган йўлларни қидирмоқда ва у бу йўлни албатта топади.

Дин ҳусусига келганда, у ер қимирлашнинг ҳақиқий сабабларини тушунтириб беришга қодир эмас. Унга қарши кураш масаласида эса хатто оғиз ҳам очолмайди.

Эндиликда табиий офат ва у билан боғлиқ бўлган даҳшатли синовларга бошқаришнинг фақат энг ишончли ҳамда мустаҳкам ижтимоий ва давлат механизми—социалистик тузумгина қарши тураолишини бутун дунё кўриб турибди. Масалан, Тошкентдаги зилзила оқибатлари совет кишиларининг юксак онглилиги, уларнинг мустаҳкам жипслиги, киши-кишига дўст, ўртоқ, биродар принципи асосида яшовчи халқларнинг бузилмас дўстлиги туфайли муваффақиятли равишда бартараф этилмоқда.

Е. МАРТЬЯНОВ.

ФУТБОЛ МАЙДОНЛАРИДА

КИЕВЛИКЛАР ИЛГАРИЛАБ КЕТДИ

Ўтган куни мамлакатимизнинг етти шаҳрида чемпионатнинг навбатдаги ўйинлари бўлиб ўтди. Ҳамма матчда ҳам ҳужумчилар тўп киритмай майдондан чиқиб кетишмади. Етти ўйинда 16 та тўп киритилди. Одессалик ишқибозлар энг кўп голлар гувоҳи бўлишди, «Черноморец» билан пойтахтнинг «Динамо» командаси баҳсида дарвоза олти марта нишонга олинди. Ҳар иккала команда ҳужумчилари учтадан тўп киритди, Кутаисининг «Торпедо» командаси Куйбишевнинг «Крилья Советов»ини 2:0 ҳисобида енгди, «Локомотив» ва «Зенит» ҳам ана шундай ҳисобда ютди, Биринчиси «Арарат»ни, иккинчиси эса Одесса армиячиларини таслим қилди. Бошқа учрашувлар қуйидаги натижаларни берди: «Шахтёр» (Донецк) — ЦСКА —0:1, «Қайрат»— «Нефтяник» —1:0, «Динамо» (Тбилиси) — «Динамо» (Минск)—1:1.

Командалар	У.	Т.	О.
«Динамо» К.	10	25—2	18
«Спартак» М.	10	13—4	15
СКА Р.	9	15—12	13
«Нефтяник»	10	17—7	12
«Арарат»	10	10—8	11
«Пахтакор»	9	7—5	11
ЦСКА	9	10—9	11
Динамо» М.	10	11—10	10
«Қайрат»	10	9—10	10
«Торпедо» М.	9	13—12	9
«Зенит»	10	11—15	9
«Динамо» Тб.	9	8—7	8
«Торпедо» Кт.	10	14—20	8
«Шахтёр» Д.	9	7—12	7
«Динамо» Мн.	10	9—16	7
«Черноморец»	9	8—13	6
СКА О.	9	4—11	6
«Крилья Советов»	9	5—16	5
«Локомотив»	9	9—16	4

„ХИМИК“ — ЗОНА ҒОЛИБИ

Чирчиқнинг «Химик» командаси СССР Кубоги мусобақаларида муваффақиятли қатнашмоқда. Бу коллектив Ўрта Осиё зонасидаги барча рақибларини ортда қолдириб, ғолиб келди. Ўтган куни «Химик» «Пахтакор» стадионида Ўшнинг «Шахтер» командаси билан учрашди. 41-минутда қанот ҳужумчи А. Макаренко киритган ягона тўп учрашувни чирчиқликлар фойдасига ҳал қилди.

Зона ғолиби — «Химик» СССР Кубоги учун навбатдаги матчни «А» класси иккинчи лигасида қатнашаётган Харьковнинг «Авангард» командаси билан ўтказади.

«Химик» командасига шу куни республика футбол федерациясининг фахрий мукофоти — Кубок топширилди.

„Б“ КЛАССИДА

Ўрта Осиё зонаси қатнашчилари навбатдаги учрашувларни ўтказдилар. Ленинободнинг «Помир» командаси Андижонда «Спартак»ни 1:0 ҳисобида енгиб, ҳамон пешқадам бўлиб бормоқда. Тожик футболчилари 17 очко тўпладилар. Бу турда Чирчиқнинг «Химик» командасининг ҳам омади келди. Қўрғонтепанинг «Пахтакор» командаси чирчиқликларнинг иккита тўпига жавоб қайтараолмадилар. Бу ғалаба «Химик»ни учинчи ўринга олиб чиқди. Целиноградиинг «Динамо» командаси бухороликларни 3:0 ҳисобида енгди. Чирчиқ ва Целиноград командалари 16 тадан очко тўплади.

Бошқа ўйинлар қуйидаги натижалар билан тугади: «Металлург» (Темиртов) — «Захмат» (Чоржўй) — 0:1, «Димитровчи» — «Вахш» (Норак) 1:1, «Пахтаорол» — «Шахтер» (Ўш) 1:1, «Спартак» (Самарқанд) — АДК (Олмаота) — 0:0.

СССР ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИНИНГ АХБОРОТИ

Ойнинг биринчи сунъий йўлдоши ёрдамида ўтказилаётган илмий тадқиқотлар программаси тугалланганлиги тўғрисида

Ойнинг жаҳонда биринчи сунъий йўлдоши — «Луна-10» автомат илмий станцияси ёрдамида илмий тадқиқотлар ўтказиш программаси муваффақиятли тугалланди.

Станция Ой атрофи орбитасида учиб юрган вақтда Ой юзаси гамма нурланишининг тўққизта спектори ва 352—1016 километр баландлик доирасида Ой атрофидаги фазонинг ўнта магнитографик кесими олинди.

Шу давр ичида траектория ўлчовларининг 74 сеанси, 17 та узоқ давом қилган сеанслар ўтказилиб, бу сеанслар вақтида радиация шароити, Ой атрофидаги плазманинг хоссалари, микрометеор моддаларнинг тиғизлиги, иссиқ нурланиш ўлчанди. Бундан ташқари яна уч сеанс ўтказилиб, бу сеанслар вақтида Ой юзасининг флюоресцентли рентген нурланиши ўлчанди. Траектория ўлчовларидан «Луна-10» станцияси орбитасининг эволюциясини анализ қилмоқ ва Ой гравитацион майдонининг аномалияларини аниқламоқ учун фойдаланилади.

Шунингдек кўп миқдорда қисқа муддатли сеанслар ўтказилиб, контроль илмий ўлчовлар қилинди ва Ой нариёғига радио тўлқинлари юбориш мақсадида бир марта сеанс ўтказилди.

Ойнинг орбитанинг алоҳида муҳим районларидан, ўтиш пайтига тўғрилаб, жумладан орбитанинг Ой тўлишган ва янги чиққан районларига, шунингдек квадратура районларига тўғри келишини мўлжаллаб, бир қанча сеанслар ўтказилди.

Олинган маълумотларни ишлаб чиқиш давом эттирилмоқда. Лекин матбуотда ҳамда 1966 йил 16 апрелдаги матбуот конференциясида хабар бериб ўтилганидек, ҳозирги вақтда қуйидаги дастлабки хулосалар чиқарилиши мумкин:

— Ой тўлишган фазодаги магнит майдони жуда заиф бўлиб, унинг кучланиши турли кунларда 17—35 гамма доирасида бўлади.

— Ой юзасининг гамма-спектрлари ўз характери жиҳатидан базальт жинсларининг гамма спектрига яқин;

— Ой атрофидаги фазода микрометеоритларнинг фазовий тиғизлиги планеталараро фазодагига қараганда қалинроқ;

— Паст энергияли заррачалар, жумладан электронлар оқими Ой теварагида анча интенсивроқ эканлиги кузатилмоқда;

— Ой гравитацион майдонининг аномалияси катта эмас.

Тадқиқот натижалари ишлаб чиқилганидан кейин, илмий журналларда эълон қилинади.

Илмий тадқиқотлар программаси бажарилиб бўлинганидан кейин автомат станциясидаги энергия манбаъларида электр энергиянинг яна бир оз запаси қолганлиги сабабли станция билан қўшимча алоқа сеанслари ўтказилди, шу сеанслар вақтида траектория ўлчовларига доир маълумотлар, шунингдек станциядаги системаларнинг иши тўғрисида информация олинди.

Шу йил 30 майда электр энергия запаси батамом сарфланиб бўлди ва Ой йўлдоши билан алоқа қилиш тўхтаб қолди.

Ой йўлдоши билан жами 219 та радио алоқа сеанслари ўтказилди.

Йўлдошнинг ишлаш даври тамом бўлган пайтда у Ой атрофини 460 марта айланиб чиққан эди ва шу даврда у етти миллион километрдан кўпроқ йўл босган эди.

Телеметрия маълумотларига қараганда йўлдошнинг актив учиши давом қилиб турган бутун даврда унга ўрнатилган системалар ва аппаратлар нормал ишлаб турди. Асбоблар жойлаштирилган катакдаги босим ва температура белгиланган доирада бўлиб, босим симоб стунининг 850—860 миллиметрига ва температура Цельсий билан 21—23 градусга тенг бўлди.

Ой сунъий йўлдоши орбитасининг параметрлари шу йил 30 майда қуйидагича бўлди:

— Ой юзасидан энг кам узоқлашуви — 378,7 километр;

— Ой юзасидан энг кўп узоқлашуви 985,3 километр;

—Йўлдошнинг Ой атрофини айланиб чиқиш даври —2 соат 58 минут 3 секунд;

— Йўлдош орбитасининг Ой экватори сатҳига оғиш бурчаги — 72 градус 2 минут.

Йўлдош Ой атрофидаги орбитада яна бир неча йил айланиб юра беради.

Ойнинг сунъий йўлдоши ишлаб турган даврда у партия гимни «Интернационал» куйини етти марта эшиттирди:

— Йўлдош Ой атрофи орбитасига чиқиб олган кунда;

— Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг XXIII съезди ўз ишини тамомлаган кунда;

— Космонавтика кунида;

— Владимир Ильич Ленин туғилганига 96 йил тўлган кунда;

— Биринчи Май кунида;

— Ғалаба кунида;

— Ленин комсомолининг XV съезди очилган кунда.

Ойнинг биринчи сунъий йўлдоши ёрдамида ўтказилган мислсиз тадқиқотлар жаҳон фанига қўшилган катта ҳиссадир. Бу тадқиқотлар Ой ва Ой атрофидаги фазо тўғрисидаги билимларни анча кенгайтиришга имкон беради.

ТАСС АХБОРОТИ

„Луна-10“ ўз илмий тадқиқотлари программасини тамомлади

Ойнинг биринчи сунъий йўлдоши — «Луна-10» совет автоматик станцияси илмий тадқиқотлар программасини муваффақиятли тамомлади.

Станция билан 219 марта радио алоқа сеанслари ўтказилиб, бу сеанслар вақтида кўп миқдорда илмий ахборотлар ва траектория ўлчовлари олинди.

Охирги сеанс шу йил 30 майда ўтказилди. Шундан сўнг кемадаги ток манбаларининг энергияси тамом бўлганлиги сабабли станция билан алоқа тўхтади.

Станция актив ишлаб турган вақтда Ой атрофини 460 марта айланиб чиқиб, етти миллион километрдан кўпроқ масофани учиб ўтди.

Ҳозирги вақтда олинган материаллар ишлаб чиқилмоқда. Ўтказилган тадқиқотларнинг натижалари матбуотда эълон қилинади.

ЖАҲОН БЎЙЛАБ

МАМЛАКАТЛАР ОДАМЛАР ВОҚЕАЛАР

СССР ТАШҚИ ИШЛАР МИНИСТРЛИГИДА

1 июнда Москвадаги Канада элчихонасининг вакили СССР Ташқи ишлар министрлигига таклиф қилинди ва Канадада советларга қарши олиб борилаётган кампания ҳамда Канададаги СССР элчихонасига қарши иғвогарлик мақсадида қилинаётган ишлар хусусида унга баёнот берилди.

Баёнотда айтиладики, сўнгги йилларда совет-канада муносабатларида муайян тараққиётга эришилди, бу нарса Совет Иттифоқида ҳам, шунингдек Канадада ҳам муносиб равишда баҳоланди. Шу билан бирга иккала мамлакат ўртасидаги муносабатларни янада мустаҳкамлаш йўлида қўйилган ҳар бир қадамни ҳам канаданинг ўзидаги, ҳам унинг ташқарисидаги баъзи бир кучлар ғижиниб кутиб олмоқдалар, бу кучлар совет-канада муносабатларининг яхшиланишидан манфаатдор бўлмаганликлари сабабли шу муносабатларга путур етказишга ва бу муносабатларнинг янада ривожланиш истиқболларига раҳна солишга интилмоқдалар.

Бир неча йилдирки, дейилади баёнотда, Канадада Советларга қарши вақти-вақти билан атайлаб қўпол кампаниялар олиб борилмоқда, бу кампаниялар сўнгги вақтларда айниқса кучайтириб юборилди. Канада ҳукумати бундай кампанияларни тўхтатишга ҳеч қандай чора кўрмадигина эмас, балки «совет жосуслиги» деб аталган уйдирма хабарларни тарқатиш билан бу кампанияларни авж олдиришга кўмаклашди ҳам.

«Спенсер иши» деб аталган иш теварагида сўнгги вақтларда Совет Иттифоқига қарши душманлик руҳидаги айниқса катта шовқин-сурон кўтарилди.

Баёнотда СССРнинг Канададаги элчихонасига нисбатан канада ҳукумат маъмурларининг йўл қўйиб бўлмайдиган ҳаракатларига ҳам эътибор жалб этилган.

Юқорида зикир қилинганлар муносабати билан Совет ҳукумати Канадада советларга қарши олиб борилаётган кампания ва СССРнинг Канададаги элчихонасига қарши иғвогарлик мақсадида қилинаётган ҳаракатлар ҳусусида норозилик билдиради ҳамда советларга қарши иғвогарликларни тўхтатиш учун Канада ҳукумати зарур чораларни кўради ва Канададаги совет элчихонасининг ишлаши учун нормал шарт-шароитларни таъминлаб беради, деб умид қилади.

Ангола халқининг Португалия мустамлакачиларига қарши қуролли кураш бошлаганига бу йил беш йил тўлади. 1961 йилда бошланган қўзғолонга Анголани озод қилиш учун халқ ҳаракати (НДОА) ва Ангола аҳолиси иттифоқи (СНА) раҳбарлик қилди. Курашаётган НДОА партиясига Агостиньо Нето раҳбарлик қилади. Бу партия аниқ программага эга бўлиб, курашаётган кучларни бирлаштириш ва яқин орада мустақилликни қўлга киритишни изчил ёқлаб келмоқда. Сўнгги вақтларда партиянинг асосан Кабинда райони ва Анголанинг шимолида ҳаракат қилаётган партизан отрядларининг активлиги бирмунча ўсди. Суратда: Кабинда партизанлари дам олиш вақтида.

ТАСС фотохроникаси.

«СЕРВЕЙОР» ЮБОРГАН БИРИНЧИ СУРАТЛАР

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Американинг 30 майда учирган «Сервейор-1» космик аппарати Ойга етиб бориб, юмшоқ қўнди.

Пасаденадан олинган хабарда айтилишича, «Сервейор» Ердан юборилган ҳамма командаларни бажарган ва Ойга қўнганидан сўнг дастлабки телеметрик маълумотларни ерга юборган. Ой сатҳига қўнишдан олдин Ердан юборилган сигналлар билан «Сервейор»даги тормозловчи ракеталар ишга солинган, шу ракеталар ёрдамида космик аппаратнинг қўниш тезлиги соатига 3 миляга келтирилган.

«Сервейор» 2200 фунт оғирликдаги мураккаб космик аппарат бўлиб, унда сигналларни қабул қилиб олувчи ва юборувчи ускуналар ҳамда телевизион камера ўрнатилган. Пасаденадан олинган хабарда айтилишича, «Сервейор» Ойнинг Бўронлар океани районига бориб тушган. «Сервейор» космик аппарати — 12—13 кун ишлаб туради, деб мўлжалланмоқда.

«Сервейор» Ойга қўнганидан сўнг 35 минутдан кейин ерга Ой манзарасининг биринчи суратини юборди, бу сурат Қўшма штатларнинг телевизион станциялари орқали кўрсатилди.

Телевизион фотографияда «Сервейор»нинг ғилдираги ва Ой юзасининг кичикроқ участкаси тасвирланган.

АМЕРИКАНИНГ 1075 САМОЛЁТИ УРИБ ТУШИРИЛДИ

ХАНОЙ, (ТАСС). Аниқланган маълумотларга кўра, 31 майда Шимолий Вьетнам осмонида Американинг 10 самолёти уриб туширилди, деб хабар беради Вьетнам информация агентлиги. Шундай қилиб, Вьетнам Демократик Республикасининг ҳаво чегараларида 31 майгача АҚШнинг 1075 самолёти уриб туширилган.

Редактор А. ИСМОИЛОВ.

Реклама ва эълонлар

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

4 ИЮНДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида 17.00 —**Буғи изидан** (болалар учун), 17.20—**Қувноқ минутлар** (болалар учун), 17.50 — **Дунёнинг энг кичик мамлакати.**

Рус тилида: 18.25—**Телевизион янгиликлар,** 18.40—**Киносаёҳатлар альманахи**, 19.00—**Голубой огонёк** (Одесса), 19.45—**Бу ерда машиналар бунёдга келади.**

Ўзбек тилида: 20.05—**Телевизион миниатюралар** («Ёшлик» студияси), 20.45 — **Телевизион янгиликлар,** 21.00—**Концерт** (халқ ҳофизлари ижросида).

22.00 дан—**Москва кўрсатади** (тажриба тариқасида).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

18.00 дан — **Фрунзе кўрсатади.**

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА—4/VI да **Флория Тосна,** 5/VI да кундуз **Боғчасарой фонтани,** кечқурун **Дилором.**

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Ошпаз хотин—«КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Жасурона чақириқ—«ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечқурун), НАВОИЙ номли (кундуз соат 5-20 ва кеч 9.40 минутда), САНЪАТ САРОЙИ (эрталаб 11, кундуз 1 ва 3 да).

Пушчик Прагага боради (эрталаб соат 10 да), **Дайди** (эрталаб 11-40 минут, кундуз 2 ярим ва кеч 7 да) — НАВОИЙ номли.

Кулги усталари—САНЪАТ САРОЙИ (кундуз соат 5, кеч 7 ярим ва 9 яримда).

ЁЗГИ БИНОДА

(Кеч соат 8 ярим ва 10-15 минутда).

Ошпаз хотин—«ФЕСТИВАЛЬ».

Питкиннинг касалхонадаги саргузашти—КАФАНОВ номли.

Ганга ва Жамна—«ВАТАН».

Дайди (1 ва 2-серия)—НАВОИЙ номли.

Байкалга келинг — ПУШКИН номли.

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА

4, 5 июнда

ЎЗБЕК ДАВЛАТ ФИЛАРМОНИЯСИ АШУЛА ВА РАҚС АНСАМБЛИНИНГ

концертлари

Концертларда: Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар, **Фахриддин Умаров, Дилором Шерова,** солистлардан **Зебо Аминова, Гулшод Отабоева, Инна Горлина, Вилоят Оқилова, Дилбар Фаёзова, Фахриддин Дўстмуҳамедов, Хайриддин Фаёзов, Турсун Ғиёсовлар** қатнашади.

Концерт кеч соат 8 да бошланади. Билетлар Концерт зали кассасида кундуз соат 2 дан ва район кассаларида кундуз 12 дан сотилади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бирлашган нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри.

Р. 06460.
ИНДЕКС 64969.
Г. 1129.